RİZE

KENTSEL TASARIM VİZYONU

RİZE
KENTSEL TASARIM VİZYONU

RİZE BELEDİYESİ 1867

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

RİZE

KENTSEL TASARIM VİZYONU

TEKNİK RAPOR

RİZE KENTSEL TASARIM VİZYONU
Teknik Rapor
Haziran, 2017.

RİZE BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Piriçelebi Mahallesi, Menderes Blv. No:182, 53020 Rize Merkez/Rize

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Fındıklı Yerleşkesi
Meclis-i Mebusan Caddesi No:24 Fındıklı 34427 Beyoğlu/İstanbul / İstanbul

http://www.rize.bel.tr/proje/rize2053

Bu rapor kültür ve eğitim amaçlı hazırlanmıştır. Raporun tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde ticari amaçlı çoğaltılıp satılamaz.

RAPORU HAZIRLAYANLAR.

Güzin KONUK [Prof.Dr.]
Koordinatör
Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı
+90 542 234 56 12 I guzin.konuk@msgsu.edu.tr

Derya ALTINER [Arş. Gör.]
Y. Mimar, Restoratör
derya.altiner@msgsu.edu.tr

Esra TURGUT
Şehir Plancısı
esra_turgut91@hotmail.com

Filiz TÜRÜT
Mimar
filizturut@rize.bel.tr

İnci OLGUN [Öğr.Gör.Dr.]
Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı
inci.olgun@gmail.com

Serim DİNÇ
Y. Şehir Plancısı
srmdinc@gmail.com

Kitap Kapağı Tasarımı
Elvin AKKAN
Grafik Tasarımcısı

Merve ÖZYURT [Arş. Gör.]
Endüstri Ürünleri Tasarımcısı

İÇERİK.

GİRİŞ 1

BÖLÜM I. KENTSEL TASARIM REHBERİ 3

1. Kentsel Tasarım - Rehber İlişkisi

2. Planlama Sistemi İçinde Kentsel Tasarım ve Tasarım Hedefleri

3. İlkeler ve Değerlendirme

3.1. Kentsel Tasarım Anahtar İlkeler

3.2. Kentsel Tasarım Hedefleri

3.3. Sonuç

BÖLÜM II. RİZE KENTİNİN KARAKTER YAPISI 15

1. Yapılı Çevre

2. Doğal Yapı

3. Ulaşım

4. Mavişehir Projesi

BÖLÜM III. RİZE KENT TASARIM VİZYONU 29

1.1. Tanım ve Hedefler

1.2. Kentsel Tasarım: Model ve Yöntem

A. Rize Kenti Kentsel Tasarım Rehberi 43

A.1. Kentsel Tasarım Politikaları ve Stratejileri

A.2. Kentsel Tasarım Konsept Planı

A.3. Kentsel Tasarım Rehber Modeli

B. Rize Kenti Kıyı Dolgu Alanı Kentsel Tasarım Projesi 47

B.1. Mevcut ve Öneri Dolgu Alan Projeleri

B.2. Kentle Birlikte Bütünsel Ele Alınış

B.3. Ekolojik Restorasyon

B.4. Kıyı Kentsel Tasarım Projesi

C. Kent Kimliği Çalışması / Mahalle 51

C.1. Rize Kenti Seçilecek Öncelikli Mahalle Örneğinde Kentsel Tasarım Rehberi Test Edilerek Uygulanması

D. Prestij Aksı Cephe Yenileme Projesi 55

D.1. Rize Kenti Kentsel Tasarım Rehberi ve Proje Çalışmalarının İlk Örnek Uygulamasının Sunulması

E. Aktörler ve Süreç 59

ÖNSÖZ.

Rize Kenti "Kent vizyonu ve kentsel tasarım çalışmaları" kente yenilikçi bir metodoloji sunmaktadır. Bu kapsamda çalışma; Rize kentini yeniden ele almayı, kent vizyonunu oluşturmayı ve kenti geleceğe taşımada kentsel tasarım adına temel hedefleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda kentler bir biri ile yarışmakta, kentsel gelişmeyi sağlayacak yeni, dinamik adımlar atılmakta, bunu oluşturacak plan ve projeleri ortaya konmaktadır. Elinizdeki çalışma söz konusu projelere altlık oluşturacak geleceğe yönelik vizyon yaklaşımını oluşturmayı hedeflemektedir.

Gelecek vizyon'u oluşturmak demek; sorun ve potansiyelleri birlikte düşünmek demektir. Kentsel planlamayı yönlendirecek 'kentsel mekânsal gelişme stratejileri'ni ekonomik-sosyal ve toplumsal-ekolojik bir bütün olarak ele alarak, projeleri oluşturmak demektir. Bunu hayata geçiren ve izleyen adım ise güçlü bir liderlik, plan ve projelerin birlikteliği sürecini başlatmak olacaktır.

Bu kapsamda 'kentsel tasarım' planla birlikte devreye girmekte, 'kentsel tasarım projeleri ve kentsel tasarım rehberi' hazırlayarak, kimlikli bir kenti yaratmayı hedeflemekte, vizyon ve planı mekanla buluşturacak yenilikçi teknikleri, araçları özellikle de 'kentsel tasarım projeleri'ni ortaya koymaktadır.

Rize Kenti dinamik ve güçlü yapısı ile öne çıkmakta, ayrıca geleceği adına önemli hedefler oluşturarak, yeni ve etkin bir süreci başlatmaktadır. Kentin, kentsel geleceğe ilişkin bu çabası, özellikle yerel yönetimin vizyoner duruşu ve liderlik rolü ile önemli ve takdire değer bir adımdır. Söz konusu sürecin devamında ise tüm aktörlerin katılımı ve birlikteliği önemlidir. Paydaşların kentsel gelişme adına taşın altına hep birlikte ellerini koymaları gerekir. Rize Belediyesi kentin geleceği adına bunu başlatmış, mekânsal gelişme stratejilerini oluşturmada atölye çalışmaları, vizyon grupları, odalar ve birlikler, sivil toplum kuruluşlarının buluşmalarını yönlendirmiş, belediyenin düzenlediği atölye çalışmaları ile tüm aktörlerin sürece katkı koymalarını sağlamaya çalışmıştır. Bu çaba çok önemlidir.

Planlama süreci ve yenilikçi yaklaşım plan proje bütünlüğü içinde kentsel tasarım katılım yönetimi ile bağlantılı olarak son derece önem taşımaktadır. Kentsel tasarım ile hem kentsel bütünsel bakış oluşturulmakta ve hem de kentsel sorunları çözecek projeler birlikte sunulmaktadır. Aksi takdirde bugün olduğu gibi kopuk ve kimliksiz bir kentsel gelişmenin sürekliliği sağlanmış olacaktır.

Rize Kenti, Kentsel Tasarım Kavramsal Şeması ile Kentsel Tasarım Kıyı Düzenleme ve Kentsel Tasarım Projesi, Rize Kentsel Tasarım Rehberi, Mahalle Sosyal Gelişim Projesi, Ekolojik Restorasyon Projeleri, Kıyı ve Cephe Kentsel Tasarım Projeleri oluşturulmakta ve birlikte, bütünsel olarak sunulmaktadır.

Raporumuz bir tür yol haritası tanımlamakta ve Rize Belediyesi Başkanlığı tarafından yapılacak kentsel tasarım çalışmaları için tavsiye niteliği taşımaktadır. Amaç daha güzel ve güçlü bir Rize Kenti ve geleceği için bütünsel ve yenilikçi bakışın oluşturulması; çabaları ortaya koymak; bilimsel destek oluşturmaktır.

Bu sürecin başarı ile gelişeceğine inanıyoruz, bu amaç ile Rize Kenti Vizyonu ve Kentsel Tasarım Rehberi ön çalışmasını yaptığımız iş birliği ile bilgilerinize sunuyoruz.

Saygılarımızla
Proje Ekibi

GİRİŞ.

21. yüzyıl, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecidir. Bu süreç içerisinde öne çıkan en temel mekânsal yaşam birimi kentlerdir. Bu anlamıyla gelecek yüzyılda ve geleceğe bakışta kentlerimizi yenilemek, dönüştürmek ve yeniden ele almak kaçınılmazdır. Bugün kentler, yaşam kalitelerini yükseltmek adına birbirleriyle yarışmaktadırlar; kentsel yarış da doğal olarak kentlilere sunulan yaşam kalitesi, yenilikçi projeler ve sonuç yaklaşımların başarısıyla ölçülmektedir.

Kentlerimiz demek; kentsel ekonomilerin canlandığı bir ortam ve kentsel gelişmede daha kimlikli ve özgün yapıların oluşturduğu, yeterli konfora sahip, kaliteli bir yaşam mekânı demektir. **Kent**, tek parsel düzeninde yapılanmadan öte, **kentsel planlama ve tasarımın** bütünsel olarak ele alındığı farklı bir yaklaşımı gerektirir. Bu bakışla **kentsel tasarım**; yaşamın oluşturduğu tüm kentsel bütünle kent içinde iyi tasarlanmış kimlikli yapılarla, kent dışı yapılanma düzeni ve sürdürülebilirlikle, kır ve kentin doğal sürekliliğinin oluşturduğu bütünsel ilişkiyle, yapıların yanı sıra yapılar arasındaki kamusal mekânlarla, çok işlevli kent merkezleriyle, meydanlar ve sokaklarla, mahalleler ve sosyal ilişkilerle, hatta kent mobilyasından cephelere kadar tüm kentsel detaylarla ilişkilenir. **Kentsel planlama** da, kentsel mekânsal gelişme stratejileri ve yenilikçi araçları olan kentsel standartlarla, kentsel kodlarla ve **yenilikçi** modellerle öne çıkmaktadır.

Yenilikçi çalışmalar geleceğe bakışta çok önemli bir **planlama, tasarım** ve **uygulama** bütünlüğünü ortaya koymalı ve kentlerimiz adına tüm bu ilişkileri çözen geniş kapsamlı bir **model** sunmalıdır. Bu sebeple temel hedef, sonuca odaklı bir süreç çalışması olmalıdır. Kentsel tasarım ve planlama ilişkisi kentsel gelişmede stratejik olarak ele alınmalı, bu çerçevede amaç ve kapsam yeniden ortaya konmalı; kentsel planlama ve tasarım süreci, ülkesel ve kentsel politika ve stratejilerle bize özgü bir **model** olarak biçimlendirilmelidir. Özellikle, bunları çözen yenilikçi araçlarla birlikte sistematik bir biçimde incelenerek sunulmalıdır.

Ulusal ve uluslararası deneyimlerin paylaşılarak oluşturulması gereken bu geniş kapsamlı **model,** özellikle ülkemizdeki **kentsel planlama ve tasarım** deneyimlerini tüm kurumsal ve örnek ilişkileriyle irdeleyerek ve yerel yönetimlerin deneyimlerinden yola çıkarak, **mevzuata** ilişkin çözümleri de içermelidir. Bu kapsamda hazırlanma sürecinde paydaşlara ve katılıma önem verilmeli; tüm aktörlerle bilgi paylaşımında bulunarak oluşturulan ortak platformlarda öncelikle tanım ve kapsam tartışılmalı, daha sonra ise yerel yönetimlerin deneyimleri ve mevzuat ilişkileriyle birlikte ele alınmalıdır.

Ülkemizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kimlikli mekânlar yaratmak adına kentlerimize ve kentsel kaliteye verdiği önem ve çabalar yadsınamaz. Bu amaç ve hedef çerçevesinde yapılan çalışmalar, Bakanlığın geliştirdiği vizyon ve misyon çerçevesinde soBu doğrultuda ülkemizdeki kentsel yaşam ve uygulama pratikleri de gözetilmek suretiyle mekânsal planlara esas teşkil eden bileşen ve standartların Madde 3'te belirtilen kriterler çerçevesinde usul, kriter ve esaslarının ortaya konulması ile tespit ve değerlendirme çalışmaları yapılacaktır. Bu doğrultuda güncel mevzuat ekinde yer alan "kentsel, sosyal ve teknik altyapı" standartlarının güncellenmesine yönelik strateji dokümanı sunulacaktır.

BÖLÜM I.

KENTSEL TASARIM REHBERİ

***Kentsel tasarım**, kentsel mekânı düzenlerken çevresel sorumlulukları, sosyal eşitliği, ekonomik canlılığı bir bütün olarak ele alan bir uzmanlık alanıdır. Aynı zamanda yaşadığımız kentlerdeki mekân kalitesi ve özgün kimlikle de yakından ilgilenmektedir. Yaşam kalitesini yükseltmek için kentin dinamik yapısı ile tasarımın yaratıcı özelliklerini kente birlikte sunan ve birlikte bütünleştiren bir alandır. Kent planlama ile mimarlık arasında bir köprü rolü üstlenirken, bir yandan gelişme ekonomileri ile kent mühendisliğini, diğer yandan da doğa ile kentsel peyzajı buluşturmaktadır. Ayrıca kentsel mekânın geleceği için yaratıcı ve toplumsal açıdan bütünleştirici değerleri de ön plana çıkarmaktadır.*

1. Kentsel Tasarım - Rehber İlişkisi

Kentsel tasarım mekân yaratma sanatıdır. Bunu tüm detaylarıyla kurgulamayı hedefler. Bu süreç tanımlanmış kimlikli mahalleler, mimari eserler, kamusal mekânlar, yeşil alanlar, nirengiler, odaklar ve insan ölçeğinde kent mobilyalarını içeren bir bütündür.

- Canlı kentsel mekânlar,
- Karma kullanımlı alanlar,
- İnsan ölçeğinde bağlamsal tasarım,
- Zeminde kullanım,
- Güvenli çekici kamusal alanlar,
- İmgesel olarak tasarlanmış detaylar mekân yaratmadaki anahtar ögeleri oluşturur.

Kamusal alanlar sokak ya da mahalle ölçeğiyle ve kentsel sistemlerle ilişki içinde ele alınır. Mimari yapılar kadar altyapı ögelerini de kapsayan kentsel tasarım, insan ve mekânlar arasındaki geçirgenlik ilişkilerini ele alarak, bunları hareket, kent formu, doğa, yapılanmış alanlar bağlamında çözümlemekte, mekânı, çevresel olduğu kadar sosyal eşitlik ve ekonomik canlılıkla ilişkili olarak da analiz etmektedir.

Kimlikli mekânların üretilememesi, tasarımların tek tip ya da benzer şemalar üzerinden yapılması, parsele dayalı proje yaklaşımlarının kentsel mekân ve yaşam kalitesini sağlamak konusunda çözüm olmadığı sonucunu açık bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

Bir diğer sorun sürdürülebilir gelişmeye ilişkin yenilikçi yaklaşımların planlama ve tasarımla yeterince buluşamamasıdır. Kentsel tasarım burada daha yaratıcı bir rol üstlenerek, yenilikçi çözümleri yaşama geçirme ve bu çerçevede önemli fırsatlar yaratabilme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle 'tasarım rehberleri' esnek öneriler ya da seçenekler sunarak sayısal standardların tek başına kullanıldığı gelişme süreçlerinin daha kapsamlı ele alınmasını sağlamaktadır.

Rehberler, kentsel tasarım'ın katılım boyutuna da önemli bir katkı sağlamaktadır. Kentsel mekânda gerçekleştirilen birçok projenin planlama ve tasarım süreçlerinde kullanıcının bilgi ve ihtiyaçlarına yer verilmediği görülmektedir. Ortak planlama ve tasarım süreci kurgulandığında konuları paylaşarak sorunları anlamak, yerel odaklı bir sistemin işletilmesini sağlamak ve gelişmeyi doğru yönde kurgulamak mümkündür. Kapsamlı tasarım rehberleri katılımcı çözümlerin üretilmesi ve bu çözümlerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında yenilikçi ve etkin araçlar sağlamaktadır.

Kentsel gelişmenin önemli bir boyutu planlama ve tasarım birlikteliğidir. Kimlik, sürdürülebilirlik, koruma, yeniden yapılanma gibi kentsel gelişme bileşenleri tasarımla yakından ilgilidir. Tasarımın süreç olarak değerlendirilmesi ile planlama - tasarım bütünlüğü de sağlanabilecektir. Kentsel tasarım rehberlerinin başarısı hedefe yönelik bir araç olmasında yatmaktadır.

Hedef, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi bağlamında kentsel karakterin tanımlanması ve tasarım rehberleri ile bu bütünsel kimliğin sürdürülebilmesidir. Bu bakımdan planlama ile ortak hedefleri paylaşmaktadır.

Ayrıca rehberler, aktörlerin süreçte etkin kılınmasında ve ortak bir platformda birlikte hareket etmelerinde güçlü bir araç konumundadır. Bu çerçevede, paydaşlar arasındaki ortak platformu yaratır ve gelişmeye ilişkin referansları oluştururken temel tasarım ilkelerini belirler ve uygulamaya yönelik süreci kontrol ederler.

2. Planlama Sistemi İçinde Kentsel Tasarım ve Tasarım Rehberleri

Planlama sistemi içerisinde kentsel tasarım rehberleri karşılaştırmalar, tartışmalar, örnek çalışmalar ile sisteme katkı sağlamakta ve planlama gündemindeki belirleyici araçlardan birini oluşturmaktadır. Bu nedenle, gelişme süreci planlamanın tüm evrelerini içermektedir. Planlama ile kentsel geleceği birlikte oluşturmak aktörlerin birlikte hareket etmesi demektir. Gelişme sürecinde rol alan aktörler, merkezi ve yerel yönetimden sorumlu karar vericiler, politikacılar, profesyoneller, girişimciler, finans sağlayıcılar, mühendisler ve kullanıcılar olarak tanımlanabilir. 'Mekân' odaklı yaklaşım kentsel tasarım kaliteli bir çevre yaratılmasına katkı vermekte, gelişme için bir çerçeve yaratmakta ve sınırlandırıcıları belirlemede hedefler koymaktadır. Yenilikçi kentsel tasarım araçları ise planlama - tasarım ilişkisini belirli hedefler doğrultusunda yönlendirmesini sağlamaktadır.

Kentsel tasarımın çok disiplinli yaklaşımı farklı uzmanlıklar arasındaki koordinasyonu güçlendirecektir. Kaliteli mekânları teşvik edecek yaklaşımlar ve düzenlemeler sunarak gerekli durumlarda kamu sektörünün ihtiyaç duyduğu yasal araçları sağlayacaktır. Özellikle inşaat sektörünün hızla ürettiği konutların çözüm olarak görünmesi, bu yapılar arasındaki boşlukların ya da kamusal alanların bir yaşam çevresi olarak ele alınmaması kullanıcıların beklentilerinde ve güveninde eksikliğe neden olmaktadır. Kentsel tasarım planlama politikalarını mekân ile buluşturan uygulamaya yönelik araçlar sunarak bu kapsamda önemli katkı sağlamaktadır. Bunu yaparken mimarlık ile arasında özgün gündem, politika ve araçları da kullanmaktadır.

Kentsel tasarım planlamanın sürdürülebilir bir parçasıdır. Bu da stratejilerin kentsel politika konularıyla ilişkili ele almasını sağlayacaktır. Bu yaklaşım, kentin fiziksel formu ile sosyal ve politik güçleri dengelemeyi hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda mekân - insan ilişkilerini, kent kimliği ve sürdürülebilirlik çerçevesinde ele almaktadır. Başarılı bir kentsel tasarım süreci için planlama sisteminde uyumlu ve pozitif yönetim, anlamlı işbirliği ve beceri gerekmektedir. Bu çerçevede rehberler;

- Doğru ve etkin koşulları yaratmaya yardımcı araçlardır. Kentsel tasarım ile birlikte tekil bir tasarım biçimini tanımlamazlar, daha çok kentsel tasarım hedeflerini anlamaya yardımcı olurlar.
- İnsanların mekândaki hareketlerini, yapıları nasıl kullandığını, günlük ve çalışma alanlarını ilişkilendirerek ortaya koyarlar. Amaç başarılı bir çevre yaratmada deneyimleri paylaşabilmektir.
- Yerel koşullarla entelektüel bir ilişki ve sorumluluk yaratırlar. Konum, ölçek, görünüm ve peyzaj bu ilişki bağlamında oluşturulacaktır.
- Çekme mesafeleri gibi standard planlamanın hassas olmayan, negatif etkisinden uzaklaşarak alana özgü performans kriterleri ile insanodaklı, pozitif bir etki ortaya koyarlar. Standartlar gelişmeyi hassas şekilde tasarlayan araçlar değildir. Örneğin yapılar arası minimum uzaklık böyle bir bakıştır. Performans kriterleri ise, özgün planlama gereksinimleri için

değerlendirme anlamında genişletilmiş yaklaşımları, örneğin özel alana ilişkin çeşitli tasarım çözümlerini ortaya koyar.

- Yeni bir gelişmede iyi bir tasarım kaçınılmaz olarak tasarımcının yeri ya da becerisine dayanır. Yalnızca tasarımcının becerilerine bağlı kalmayan mekân analizi yetisi ile kullanım değerlerini anlamayı olanaklı kılar.

Kentsel tasarıma ilişkin tüm yaklaşımlar zengin bir açılım ve çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevenin gerçekleşmesi ve tasarım kontrollerinin başarısı da temel tasarım ilkeleri, ölçekler ve boyut ilişkisinde yatmaktadır. Yapılan çalışmalarda kamusal yaşam için kentsel mekânı kent kimliği çerçevesinde yeniden tanımlamak gerekir. Kentlerin yere özgü, farklılaşan kimlikleri kentsel tasarım rehberlerinde kullanılacak en önemli değerdir. Hedeflenen kuşkusuz bu kimlik tanımlaması ile var olan mekânı zenginleştirmek ve sürekli kılmayı başarmaktır. Ayrıca mekân ile insanı buluşturmak kaçınılmaz birincil ilkedir. Ancak bu buluşmada mekânsal ve sosyal ağların birlikte oluşturulması gerekir. Bu hem çeşitlilik ve hem de farklılıkların yansıtılması ile kazanılır.

Bir diğer önemli konu işlevsel çeşitliliktir, karma kullanım ile sağlanacak olan bu işlevsel çeşitlilik kentte yaş, cins, dil, din, ırk farklılığı göstermeden mekânda bir araya gelmesi ve kentsel kalitede sosyal zenginliğin sağlanması demektir. Kentte ve kentsel mekânda doğa ile birlikte hareket etmek kaçınılmazdır. Kentsel kırılganlıktan ve iklim değişiminden söz ederken bu birlikteliğin de kent doğru yansımasından sorumlu olmalıyız. Kent ve doğa ilişkisinde kentsel tasarım kentsel peyzaj ile birlikte hassas bir biçimde konuya yaklaşmaktadır.

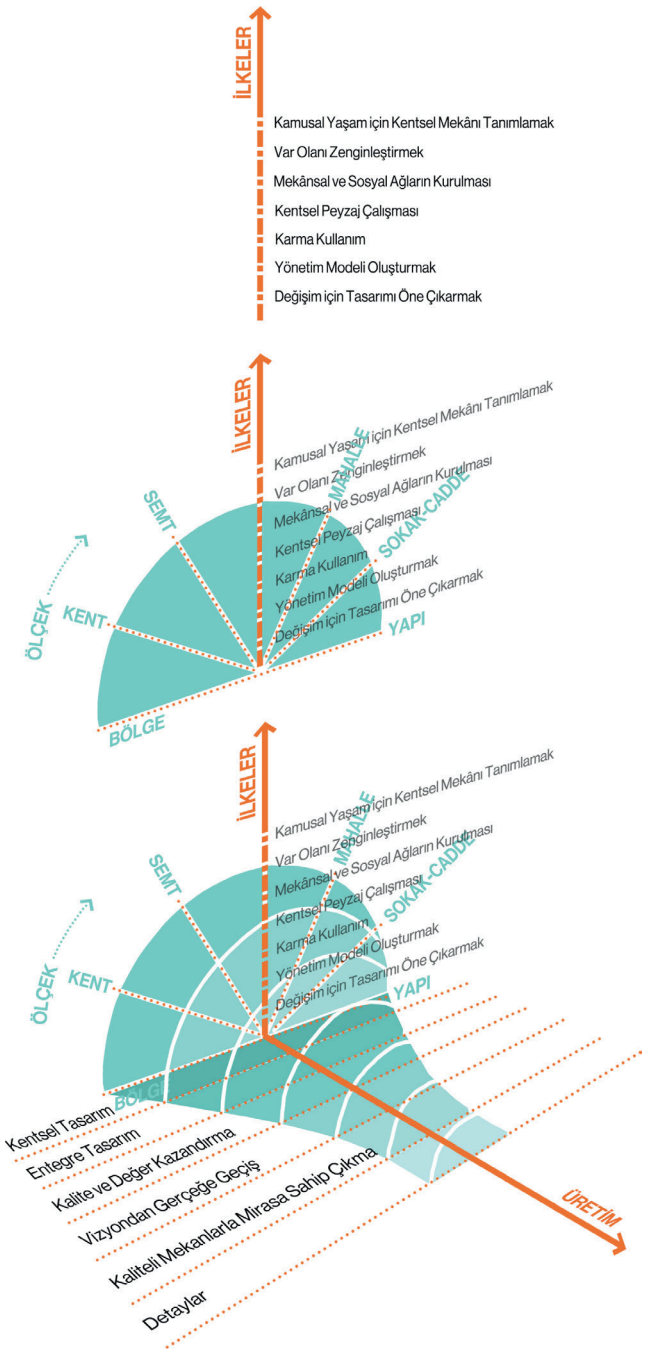

Şekil x: Kentsel Tasarımda İlkeler, Ölçek, Süreç
Kaynak: English Partnerships; The Housing Corporation (2007). Urban Design Compendium 2. London: Llewelyn - Davies. kaynağından yararlanılmış ve bu çalışma için Türkçeleştirilerek yeniden üretilmiştir.

3. İlkeler ve Değerlendirme

3.1. Kentsel Tasarım Anahtar İlkeler

Kentler farklı yaşam tipleri sunmaktadır. Tüm kentlilerin yaşanabilir, başarılı, zevk aldıkları bir ortama gereksinimleri vardır. Bu da çok kaliteli bir yapılaşma standardı demektir.

Yaşanabilir mekânları yaratmada 'tasarım ilkelerini' ortaya koyan bir çerçeve geliştirilmelidir. Bunlar temel ilkeler olarak aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır.

- **Alan ve Bağlam İlişkisi:** Sosyal ve fiziksel bağlamı oluşturmakta, var olan kente entegre bir form ve hareket sistemi tanımlamaktadır. 'Tasarım'da her 'yer'in farklı olduğu, her bir parçanın da (merkez / ulaşım vb.) mekânla farklı ilişki kurduğu bilinmelidir.
- **Ölçek ve Karakter İlişkisi:** Geleneksel ile ilişki kurup yeni gelişmeye rehberlik etmek, süreklilik ve entegrasyonu sağlamak gerekmektedir.
- **Kamusal Mekân Olgusu:** Öncelik kamusal mekâna verilmelidir. Tasarım kamusal mekân dizilimi/ hiyerarşisini yaratmalı ve toplumsal güvenliği teşvik etmelidir.
- **Erişilebilirlik ve Geçirgenlik İlişkisi:** Kullanıcı ile buluşan kamusal mekân, ölçek, geçirgenlik ve erişilebilirliği yürünebilir mahallelere odaklanarak, arabadan bağımsız kamusal ulaşımı maksimize edecek şekilde çözmelidir.
- **Yoğunluk ve Kullanım İlişkisi:** Tasarım potansiyeli az yoğun kullanıma yönelmelidir. Yerel ticaret, servisler ve toplu taşımayı optimum kullanmalı, kentlinin özel alanı ve güvenliğini göz önüne almalıdır.
- **Karma İşlevler Olgusu:** İşlevler kent, mahalle ve sokakta çeşitli ve farklı ölçeklerde olmalıdır.
- **Karma Konut Tipleri Dengesi:** Kentte, yapı adası, sokak ve mahallelerde farklı türde ve çeşitli seçenekler olmalıdır. Bu yaklaşım toplumsal dengeyi de kuracaktır.
- **Sürdürülebilirliğe Duyarlı Yapılar:** Yapılar uzun erimli, sosyoekonomik değişimlere duyarlı, çevre ile esnek ilişkide bir yapı sunmalıdır.
- **Sürdürülebilir Çevre Koşulu:** Yapılar, peyzaj ve kamusal alanlar ile birlikte tasarlanmalı, yüksek standartta, estetik, yeni teknoloji ile buluşmuş, enerji etkin ve bütünsel bir çevre etkisi yaratmalıdır.
- **Çevresel Sorumluluk Taşıma:** Gelişmede çevresel duyarlılık düşünülmeli, çevre dengesini bozmayan ve çevresel zararı en aza indiren, yenilenebilir enerji odaklı, CO2 salınımı düşük, biyo-çeşitliliğe saygılı yapılaşma sağlanmalıdır.

3.2. Kentsel Tasarım Hedefleri

Etkin bir tasarım için tasarım hedef ve ilkelerini ortaya koymak gerekmektedir. Kentsel tasarım hedefleri, iyi bir çevre yaratmada var olan karakteristikleri tanımlar ve var olanı analiz ederek, seçer ve güçlü olarak yeniden ortaya koyar. Bu bağlamda, sekiz temel hedefi aktarmak önemlidir.

1. Karakter, kendine özgü kimliği olan mekânı tanımlamaktadır. Yerel karakteri anlamak kentsel ve doğal peyzajın birlikte ele alınarak yerelde farklılaşan örüntünün ve kültürün anlaşılması ile mümkündür.
2. Süreklilik ve kapanma, kamusal ve özel mekânların birbirinden net olarak farklılaştığı mekânlardır. Sokak cephelerinin sürekliliği ve kapanması mekânı net olarak özel ve kamusal alan olarak tanımlamaktadır.
3. Kamusal alan kalitesi, çekici ve başarılı bir dış mekânı tanımlamaktadır. Kamusal mekânı ve mekânın izlerini çekici, güvenli, etkin çalışan, işleyen bir mekân olarak yaşlılar, çocuklar ve engelliler başta olmak üzere toplumun her kesimine açmayı gerektirmektedir.
4. Kolay hareket, bir yeri kolay bulmak ve mekânda kolay hareket etmeyi ifade etmektedir. Erişebilirlik, akışkanlık, mekânı birbiri ile ilişkilendirme, kolay hareket etme, insanı trafikten önde tutma ve entegre ulaşımı kapsamaktadır.

5. Okunabilirlik, mekânın kolay anlaşılması ve açık bir imajı olması demektir. Okunabilirliği geliştirerek, izleri, kişilikleri ve nirengileri insanların yollarını bulmasında ve gezinmede kullanmayı amaçlamaktadır.
6. Esneklik, mekânın değişimlere karşı adaptasyon yeteneğinin yüksek olması demektir. Sosyal, teknolojik ve ekonomik tüm değişimleri içermektedir.
7. Farklılık, çeşitlilik ve seçenekli mekânı tanımlamaktadır. Farklılığı ve seçeneği çeşitli olan bir sistemde, karma kullanımlar ile yaşanabilir mekânlar yaratmayı ve yerel gereksinimlerle ilişkilendirmeyi gerektirmektedir.
8. Sürdürülebilirlik ve Ekoloji, sürdürülebilir gelişme kapsamında geleceğe yönelik yeşili, ekolojiyi ve biyolojik çeşitliliği, doğanın gücünden yararlanarak çözmek, kentsel teknolojiler ile bilimsel yaklaşımları bu kapsamda dengeli olarak ele almaktır.

• Karakter

Kendine Özgü Kimliği ile Mekân

- Mekânın pozitif etkisi ve insanın onunla buluşması, kimlik ve karakter ile ilgilidir. İyi mekânlar hatırlanan, karakteri kolayca tanımlanan mekânlardır.
- Tasarımda 'yer'in form ve karakterini göz önüne almak gerekmektedir.
- Yeni gelişmeyi doğal peyzaj ve onun kurgusu ile ilişkilendirmek, entegrebetmek gerekmektedir. Bu etki doğayı yerel farklılıkla güçlendirecektir.
- Yapıların var olan sokak ve mekân ilişkisi, konumları, birbiriyle olan ilişkisi, sokak bağlantısı mekânın tanımlanma biçimi bakımından önemlidir.
- Yerel örüntüyü ve yapılaşmaformlarını detaylı incelemek, mekân duygusunu güçlendirmede yardımcı olacaktır.
- Yerel malzeme, yapılaşma yöntemleri ve detaylar yerel farklılığı güçlendirecektir. Ölçek, kütle ve yükseklik için topografya çok önemlidir, manzara, vista ve nirengiler bu kapsamda tanımlanmalıdır.

Karakter / Kimlik Ögeleri

- Mekân kimliği,
- Bellek, yerel gelenekler ve kültürel fark,
- Alan topoğrafyası, tarihsel sokak görüntüsü, yapılaşmalar, yapı ve mekân sınırları ilişkisi,
- Arkeolojik potansiyel ve önem,
- Mimari ve tarihsel kalite, karakter ve geçirgenlik, tescilli yapılar, mekâna yapılan katkı,
- Mekân karakteristiği ve hiyerarşisi, kentsel peyzaj kalitesi,
- Tarihsel yapı malzemeleri,
- Yeşil doku, ağaç, sınır ve diğer doğal görüntünün mekân kimliğine katkısı,
- Önceki plan formları ve yapı tipleri,
- Yapılı çevre ve peyzaj ilişkisi, vista noktaları, panaromalar,
- Mekân karakterinin içinde kaybolan değerler ve özellikler.

• Süreklilik ve Kapanma

Kamusal ve Özel Mekânların Açıkça Farklılaştığı Alanlar

- Yapılar, yapılaşma ve yapı yaklaşma çizgileri sokakları tanımlamaktadır.
- Yapılara asıl giriş sokak ile en iyi ilişki mekândır.
- Yapıların ön ve arka cepheleri farklı şekillerde kullanılmaktadır. Tasarım bu farka dikkat etmelidir.
- Özel mekânın net şekilde tanımlandığı ve kapandığı yerler daha iyi güven ve özgürlük yaratmaktadır.

- Yapılaşma sokağı ve kamusal mekânı iyi tanımlamalıdır.
- Binaların ön cepheleri ve sokak ilişkisi iyi tanımlandığında kullanıma açıklık sağlamaktadır.

Süreklilik ve Kapanma Ögeleri

- Yapılaşmanın ortak izi ve sokak bağlantıları,
- Arka ve ön cephe farkı, manzara ve girişlerin yönü,
- Aktif ve ölü cepheler, giriş cephesi, pencere etkileri, sağır cepheler, yüksek sınır duvarları, katı bölücü servis avluları ve kepenkler,
- Üst cephe sağır duvarları ve kamusal alana bağlanan cepheler,
- Kamusal alanla buluşan alanlar, sınırlar, seviye farkları, kapılar, duvarlar ve ön bahçeler,
- Bina yüksekliği yapı - mekân ilişkisi ve sokak kesitleri,
- Yeşil düzen, doğal doku, form, duvar, sınırlar vb.

Kamusal Alan Kalitesi

Çekici ve Başarılı Dış Mekânları Olan Alanlar

- Başarılı bir mekân, açık ve yeşil alan sistemi aracılığıyla doğal çevre ile ilişkilidir.
- Zemin katlar doğrudan yaya geçişi ve yarattıkları ilgi alanlarıyla ilişkilidir.
- En iyi tasarlanmış kamusal alanlar etrafındaki yapılarla ilişkilidir.
- Kamusal alanlar, mikro iklimi dikkate almalıdır.
- Sanat eserleri ve iyi tasarlanmış sokak mobilyaları kamusal alanlara kimlik vererek mekân duygusunu zenginleştirir.

Kamusal Mekân Kalitesi Ögeleri

- Katı Peyzaj (kaplama, duvar, merdiven, rampa malzemeleri),
- Yeşil (ağaç, çim, bitki, çiçek, sınır),
- Sokak mobilyası (oturma, çöp, babalar, kaplama, trabzan),
- Strüktürler (otobüs durağı, köprü, kameriye, geçici strüktürler),
- İşaretler (bilgi, yorum, açıklama ve yönlendirme elemanları),
- Aydınlatma (kaldırım, yaya yolu, yol, güvenlik, yapı özellikleri),
- Kamusal sanat (geçici veya sürekli işler, çeşmeler, grafikler),
- Dükkan cepheleri (eşik, boya, işaretler, kepenk, ilanlar),
- Güvenlik (acil durum geçişleri, kameralar, kapılar),
- Trafik işaretleri,
- Kamusal mekân ve yönetim (enformel kullanım biçimleri).

Kolay Hareket

Kolayca Hareket Edilen ve Girilen Mekân

- En iyi tasarlanan kentsel strüktür birbiri ile ilişkili mekânlar ve izler ağı sunar. Yaya ve bisiklet önde gelen kullanıcılarıdır.
- Ulaşım yalnızca trafik koşulları ile ilişkili değildir, aynı zamanda kentsel tasarım izlerini yansıtmaktadır.
- Erişim ve dolaşım ince bir ağ sistemi oluşturmalıdır.
- Gelişme, trafik hızını azaltmaya yönelik olmalıdır.
- Gelişme altyapısı ve yoğunluğu, erişebilirliğe ve toplu taşımaya yardım etmelidir. Entegre ulaşım sistemi özellikle sürdürülebilir yerleşmeler için kaçınılmaz olmalıdır.

Kolay Hareket Ögeleri

- Toplu taşıma,
- Bisiklet,
- Özel araç,
- Otopark,
- Engelliler için erişim,
- Engellilere ayrılmış yaya alanları,
- Bağlantı noktaları [Space Syntax].

• Okunabilirlik

Kolayca Anlaşılan ve Açık İmgesel Yapısı Olan Mekân

- Varolan manzara ve vistalar ile ilişkili yerleşmelerde insanlar kolayca yerini bulabilmektedir.
- Tasarım, konumlandırma, işlevlendirme, yapıların kimlik ve karakterini doğal olarak da mekân izini tanımlamayı sağlamaktadır.
- İyi tasarlanmış köşeler okunabilirliği yaratmakta, görsel ilgi ve farklılaşan kimliğe katkı sağlamaktadır. Malzeme kalitesi ve detaylar yeni tasarımda okunabilirliği artırır.

Okunabilirlik Ögeleri

- Kentsel İmaj Analizi [Kevin Lynch analizi],
- Kapılar, girişler,
- Odaklar,
- Nirengi,
- Manzara
- Sınırlar / bariyerler,
- Bölgeler,
- İzler,
- Silüet.

• Esneklik ve Uyum

Değişen Koşullara Kolayca Uyum Sağlayan Mekânlar

- Basit ve katı yapısal formlar, eğer çok katı bir kullanıma dönük değilse gerçekte farklı kullanımlara yönelebilir.
- Mekânlar çeşitli eylemlerin kullanımlarına uyumlu olmalıdır.
- Tasarım esnek ve gelişmeye yönelik olmalı, gerçeğe yakın olmalıdır.

Esneklik ve Uyum Ögeleri

- Kullanım,
- Yapı tipleri,
- Plan biçimi,
- Akışkanlık,
- Ek binalar,
- Strüktür Koşulları,
- Hizmet binaları,
- Sahiplilik,
- Mikro iklim,
- Aydınlatma.

• Farklılık ve Çeşitlilik

Tekdüzelikten Uzak, Seçenekli Mekânlar

- Karma kullanım yaratmak, insanları çalışma, yaşama ve dinlence için ortak mekânlara çekecektir.
- Kullanım, bina formu ve kullanıcı çeşitliliği farklı ve başarılı bir yaşama ve çalışma ortamı yaratmaktadır.
- Çeşitlilik alternatifler arasından seçim şansı sunmaktadır.

Farklılık Ögeleri

- Arazi kullanımı ve işlevsel çeşitlilik,
- Sosyal örüntü içinde çeşitlilik,
- Sahiplilik için farklı seçim olanakları.

Sürdürülebilirlik ve Ekoloji

Sosyal Yarar

Sağlıklı ve Sürdürülebilir Bir Yaşam Biçimini Teşvik Etmek

- Sağlıklı ve sürdürülebilir bir kentsel çevreyi öncelikle planlama ve tasarımla yaratmak ve altyapıyı geliştirmek,
- Aktif kentsel mekân ile fiziksel aktiviteleri kentte artırmak,
- Çok amaçlı, çok işlevli mekânlar yaratarak kentlileri daha çok buluşturmak gerekmektedir.

Kentsel Toplumu Desteklemek

- Tasarımda kentsel toplumu destekleyen sosyal geçirgenliğe yönelik mekânlar, meydanlar, açık yeşil alanlar, yeniden düşünülmeli ve tasarlanmalıdır.
- Gençlerin gelişimi önemsenmeli, doğa ilişkisi kurgulanmalıdır,
- Sosyal geçirgenliği artıracak tasarım detayları oluşturarak suçu önleyici mekânlar kurgulanmalıdır.

Yaşanabilir Mekânlar İçin Yatırım Yapmak

- Ekolojiyi bir yaşam biçimine dönüştüren sürdürülebilir bir kent biçimlendirilmeli ve nasıl dönüştürüleceği konusunda yatırımlar yönlendirilmelidir.
- Geleceği ekoloji ile buluşturan mekânlar yaratarak esnek çözümler sunulmalıdır,
- Kolay kullanılan kamusal mekânlar yaratılmalı ve çoğaltılmalıdır,
- Görsel zenginlik arttırılmalı ve kimlikli mekânlar ile tasarım kalitesinin iyileştirilmesine önem verilmelidir.

Çevresel Yarar

Akıllı ve Teknoloji ile İlişkili Bir Ekolojik Sistem Kurmak

- Akıllı ve dayanıklı çevre anlayışı planlama ve tasarımda öncelikli kılınmalıdır,
- Yeni teknik ve teknolojiler ile çevresel etkiyi çözümleyen kolaylaştırıcı bilimsel örnekler ortaya konmalıdır.

Uzun Erimli İklim Değişimi Bakışı ile Kentsel Dayanıklılığı Sağlamak

- İklim değişiminin çevresel etkisini kentte yeniden ele alarak bunu uyarlayacak yasalar, yönetmelikler ve sistemler getirilmelidir,
- Kentsel mikro iklimlendirme, hava kalitesi, su kalitesi, gürültü kontrolü gibi tasarım konuları öne çıkartılmalıdır.

Bio - Çeşitliliği Desteklemek

- Bio - çeşitliliğin kentteki önemine dikkat çekilerek gerekli çözüm altyapıları getirilmeli ve desteklenmelidir,
- Dinlence ve boş zamanları değerlendirme mekânları, parklar, doğal alanlar ile yeşil altyapı oluşturularak kentliler doğayla buluşturulmalıdır.

Ekonomik Yarar

Kentsel Kaynakların Sürdürülebilir Akışını Sağlamak

- Kentsel kaynakların ekolojik bazda öncelikle nasıl dengeleneceği ve akışının nasıl sağlanacağı çözümlenmelidir,

- Üretken bir ekonomik altyapı için iş ortamında kentsel mekânsal iyileştirmeler öne çıkartılmalı ve kentsel nişler kurgulanmalıdır,
- Kentsel ekonomi canlandırılmalı, mülk satışları arttırılmalı, yatırımlar teşvik edilmeli, fiyat dengesi gözetilmelidir
- Planlama ve tasarımda başvuru ile onay süreçleri kolaylaştırılmalı ve sürdürülebilirlik kuralları ile ilişkili çözümlere öncelik sağlanmalıdır,
- Sağlık sigortalarının desteklenmesine önem verilmeli, ekolojik yaklaşım ile azaltımı sağlanmalıdır.

Kentsel Mekânları Yenilemek ve Kentsel Dönüşümü Sağlamak

- Kentsel mekânlarda çevresel önceliklerin nasıl göz önüne alınacağı unutulmamalı, enerji etkin yapılar ve çevrenin üretilmesi sağlanmalıdır.

Enerji ve Kaynak Etkin Bir Kent ve Yapılaşma Yaratmak

- Karbon ayak izini azaltmak için organik gıda kültürü ve kent çiftçiliği kentsel tasarıma entegre edilmelidir,
- Kentliler eğitimle ekolojik kültüre ve yiyecek riskinde akıllı davranmaya yöneltilmelidir,
- İklim değişimi kapsamında enerji bedel azaltımı ve etkinliği için kurallar getirilmelidir.

3.3. Sonuç

Kentlerde tasarım ile yaşam kalitesini yükseltmek ve kimlikli mekânlar yaratmak olasıdır, bu da etkin bir kentsel tasarım ile edinilen özgün ve yaşanabilir çevreler yaratmak demektir. Planlama sürecine kentsel tasarım boyutu katıldığında yapılar kadar sokaklar ve kamusal alanlar da tasarımlar ile güvenli, yaşanabilir ve insan ölçeğinde gelişecektir. Tasarımcının tasarım gücü, yaratıcı düşünceleri, imajları ve özenli yaklaşımları ile bu düzeni sağlamak mümkündür. Mekân tasarımının yönetiminde sürdürülebilirliği düşünmek kimi zaman geleneksel dokuyu sürdürmede kimi zaman da yenilikleri katarak, bütün ile ilişkili olarak yeniden yaratmada saklıdır ve bu gelecek için çok önemlidir.

Başarılı kentsel tasarım, gelişmenin tasarımla ilgili koşullarının iyi anlaşılmasıyla başlayacaktır. Tasarım sürecini ve mekânın yaratılmasını pek çok faktör etkilemektedir. Ekonomik koşulları fizibilite ile değerlendirecek çözümler üretmek, aynı zamanda sosyal dengeyi de kuracaktır. Yerel bağlamdan sorumlu özenli bir analiz ve sentez ile yaklaşım, istenilen ve beklenen çevreyi sunacaktır. Bu bağlamda, tasarım kontrolleri açık ve net bir çerçeve ortaya çıkarmaktadır, bu çerçeve içinde de yapılar zaman içinde istenilen kimlikte gelişecektir.

Bu kapsamda, planlama sürecini harekete geçirmenin yanı sıra yaratıcı ve uygun bir tasarım yaklaşımı kentsel kaliteyi geliştirecektir. Planlama sisteminde uyumlu pozitif yönetim, anlamlı işbirliği ve beceri daha iyi kentsel tasarım koşullarını sağlamada önemli birer gerekliliktir..

Rehberler bu koşulları yaratmaya yardımcı araçlardır. Kentsel tasarım ve tasarım rehberleri tekil bir tasarım biçimini tanımlamaz, daha çok kentsel tasarım hedeflerini anlamaya yardımcı olur. Rehberler insanların mekân ve yapıları nasıl kullandığını, mekânda nasıl yaşadığını ve çalıştığını ilişkilendirerek ortaya koymaktadır. Amaç, başarılı bir çevre yaratmada deneyimleri paylaşabilmektir. Yerel koşullarla ilgili entelektüel bir ilişki ve sorumluluk yaratmak en önemli hedeflerdendir. Bu bağlamda rehber, konum, ölçek, yoğunluk, görünüm ve peyzaj için belirlenen koşulları hedefe bağlı olarak oluşturacaktır.

* T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2016). Kentsel Tasarım Rehberleri, Cilt II: İçerik, ISBN: 978-605-5294-56-4. İncekara Matbaacılık: İstanbul. kaynağından yararlanılmıştır.

http://www.csb.gov.tr/gm/mpgm/index.php?Sayfa=sayfaicerik&IcId=1910

Rize
Kaynak: http://1.bp.blogspot.com/-selLRPcv3c/VM1F5HSVsGI

BÖLÜM II.

RİZE KENTİNİN KARAKTER YAPISI

Rize
Kaynak: http://www.gunesgazetesi.com.tr/image/haber/2017/01/03/Resim_1483443664.gif

Rize Kentinin Değerleri

GENEL DEĞERLERİ

Doğa
ve
Gelenek

Kültür
ve
Üretim

Manzara
ve
İmaj

Bilgi
ve
Rekabet

MEKÂN DEĞERLERİ [GELENEKSEL MİMARİDE]

Biçim

- Kültürel
- Öncü

Coğrafik

- Özgün
- Yerel

Güzellik

- Simetri
- Ölçek
- Denge
- Uyum

Özgünlük

- Farklı
- Sürdürülebilir

KAMUSAL ALAN DEĞERLERİ ve KATKISI

Yürünebilir kent

Topoğrafyanın imkân verdiği ölçüde

Sosyal çekim

Kent insanının sıcak kamusal paylaşımları

Bütünsellik

Kırsal alandaki bütünsellik, kentsel yapının doğa ile bir araya gelişinde tamamen kopuyor

Çerçeveyi kuran mekânlar

Kale, Belediye, Liman

Sekanslar

Manzara noktaları

Yeniden buluşturmak

Kalenin kamusal mekân olarak kullanımı

Kentsel tasarım

Sahilin rekreatif niteliği ile kamusal mekân kullanımındaki potansiyeli

1. Yapılı Çevre

• Yerleşim Dokusu

Yerleşim deseninin, kent merkezinde, topoğrafyanın da zorlayıcı şartlarının etkisiyle plansız biçimlenişi özellikle yüksek katlı blokların yer aldığı yapı adalarını ortaya çıkarmıştır. Sahil kıyı şeridine paralel lineer olarak yaşanan gelişim de benzer yapı blokları ile duvar etkisi yaratırken, tekrara dayalı yapı tipi biçimi kentin canlı yeşili le uyumsuz bir doku oluşturmaktadır.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.
Kaynak: Güzin KONUK, 2017

• Kentsel Alan Yoğunluğu

Kentsel alan yoğunluğu; yapılaşmayı şekillendiren topoğrafya nedeniyle merkez alanında sık ve çok katlı apartman türü yapılaşma yoğunluğu ile kendini göstermekteyken, merkezden uzaklaştıkça daha seyrek ve daha düşük katlı yapılar olarak yer almaktadır.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.
Kaynak: Güzin KONUK, 2017

• Tarih ve Kültür

Kentteki miras niteliği taşıyan yapıları genel olarak yeni yapılaşmaların içinde sıkışmış durumdadır. Özellikle topoğrafyanın kademeli olarak yükselen yapısı içinde ayıklanarak okunabilen söz konusu yapılar varlıkları ile kentin tarihi ve kültürüne ilişkin belirgin referanslar sağlamaktadır. Kale bu yapılar içinde kentin gelişiminin önemli bir parçası olarak değerlendirilirken sivil tarihi yapıların bir çoğu bu gelişmenin bir parçası olarak algılanamamaktadır.

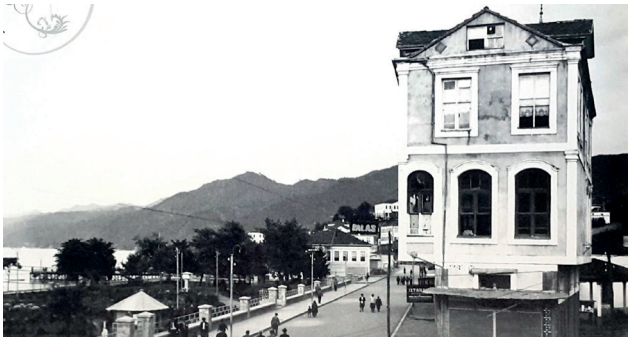

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.

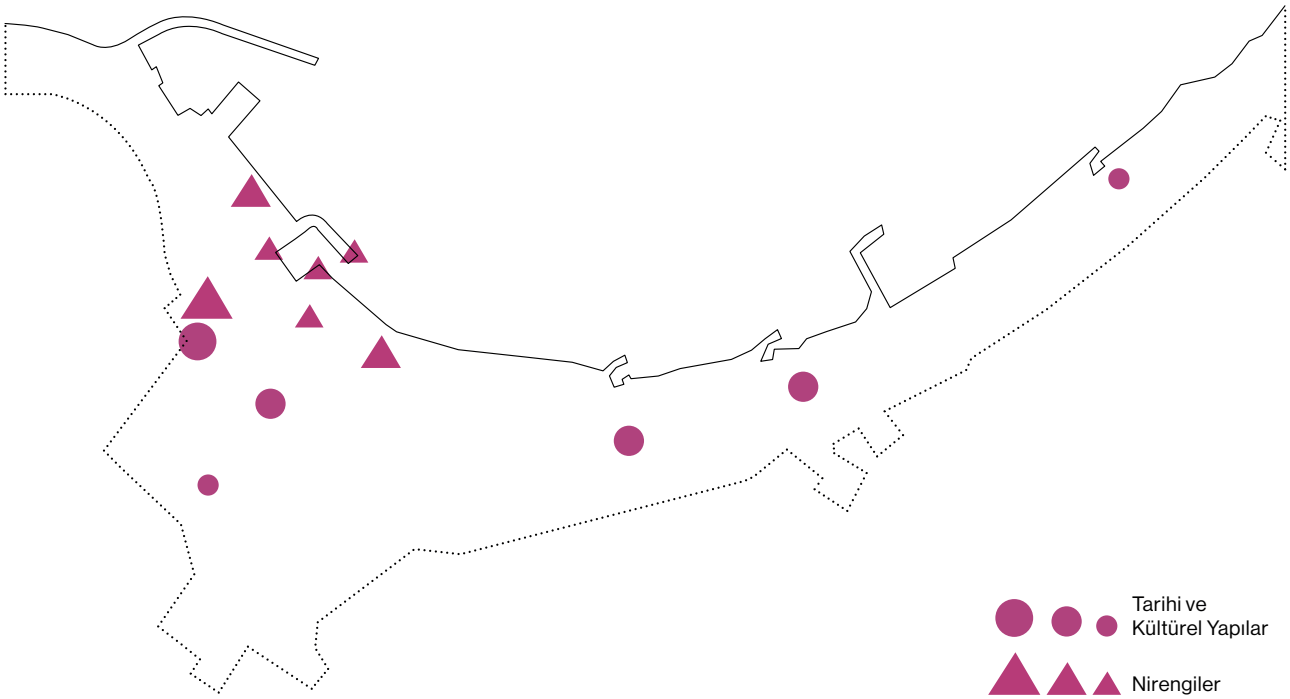

• Açık Alanlar ve Kamusal Mekân

Sınırlı kent parklarının ve başta kale olmak üzere sahil bandının kent yaşamına etkisi kamusal alan kullanımı açısından olduğu kadar kent kimliği açısından da önem arz etmektedir. Kent bütününde kamusal alan ağının genişletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır; yeni kamusal alanlarile birlikte ihtiyaç duyulan bir diğer konu ise bu alanlar arasında güçlü yürüyüş bağlantılarının sağlanmasıdır.

Rize'nin kamusal alanlarının erişebilirlik, nitelik, nicelik açısından değerlendirilmesi ve kentin yaşam kalitesini ne ölçüde desteklediğinin ve nasıl geliştirilebileceğinin doğru bir şekilde okunması gerekmektedir.

Canlı doğal yapısı ile tarım alanları, baskın açık yeşil alan varlığı olarak kent kimliğinin ve peyzajının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Rize'nin topoğrafyası ile birlikte iklim yapısı ekonomik faaliyet olarak tarımda çayı ön plana çıkarmaktadır. Çayın güçlü bir bitki deseni olarak coğrafya bütününde ön plana çıkması kentin ziyaretçileri için açık yeşil algısında kuvvetli bir etkiye neden olmaktadır.

Diğer taraftan Karadeniz sahil yolu ile birlikte kamusal rekreatif alanı çoğaltan son dolgu zemin uygulamaları ve önceki dolgu alan yerleşimleri Rize'nin kıyı coğrafyasını tamamen değiştirmiş ve kıyı kenti kimliğini farklılaştırmıştır. Kentin alan ihtiyacını karşılayan rekreatif dolgu alanı kamusal mekan kullanımını önemli ölçüde karşılamaktadır.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.

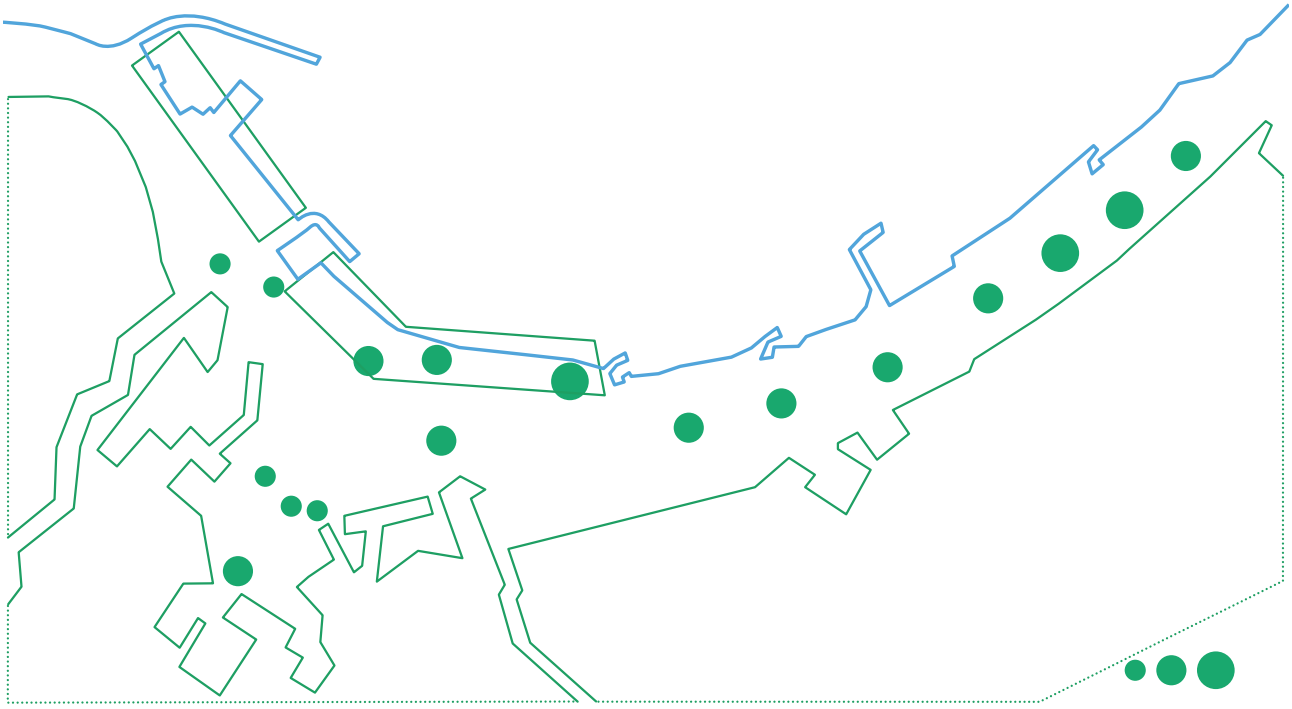

2. Doğal Yapı

• Karakteristik Topoğrafya

Kentsel peyzaj açısından ayrıcalıklı manzara noktaları oluşturan, yanı sıra sokaklarda belirgin bir karakter sağlayan doğa konturları üzerine kurulmuştur.

Bazı yerlerde oldukça dik topografya kent içinde hareketi kısıtlarken, diğer sokaklarda daha rahat yaya akışlarına imkan sağlamaktadır. Topoğrafya, kente belirgin bir profil ile güçlü bir manzara görüntüsünü vermektedir.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.
Kaynak: Güzin KONUK, 2017

• Yeşil: Kent İçi Yeşil Alanlar

İlçe genelinde Rize Belediyesi tarafından düzenlenmiş park ve çocuk bahçesi alanları yer almaktadır. Merkez ilçe genelinde bulunan Park alanlarının toplam büyüklüğü 20,06 ha olup kişi başına düşen yeşil alan 1.76 m2'dir (İlbank, 2016). Burada kişi başına düşen yeşil alan miktarı kentsel standartların oldukça altında bulunmakta olup kentlilerinde ortak sorunlarından biri olarak ilk sıralarda yer almaktadır.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.
Kaynak: Güzin KONUK, 2017

• Su

Yeşili yoğun yamaçlı topoğrafyası kentin su ile olan ilişkisinde önemli bir başlık olan hidrolojik yapıyı ön plana taşımaktadır. Kentin hızla artan nüfusu ile yayılan yapılı çevre yeraltı su kaynaklarında kirlenme riskini arttırırken, akarsu havzalarının ve dere yataklarının ekolojik açıdan korunumu ve restorasyonu kentsel kalite açısından önem arz etmektedir.

YEÇEP Raporu'nda su kirliliğinin önlenmesi, su kalitesinin yükseltilmesi ve deniz ortamının korunmasına yönelik tanımlanan amaç için belirlenen hedeflerden biri Rize kıyılarındaki deniz ve akarsu havza alıcı ortamlarında düzenli izleme ağların kurulması ve yaygınlaştırılmasıdır.

Sonuç olarak doğal yapının söz konusu karakterini dikkate alarak, kente ilişkin oluşturulacak vizyon, eko-kent göstergelerini barındıran planlama ve tasarım yaklaşımını zorunlu kılmaktadır.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.
Kaynak: https://www.etstur.com/letsgo/wp-content/uploads/2014/07/3-800x6003.jpg

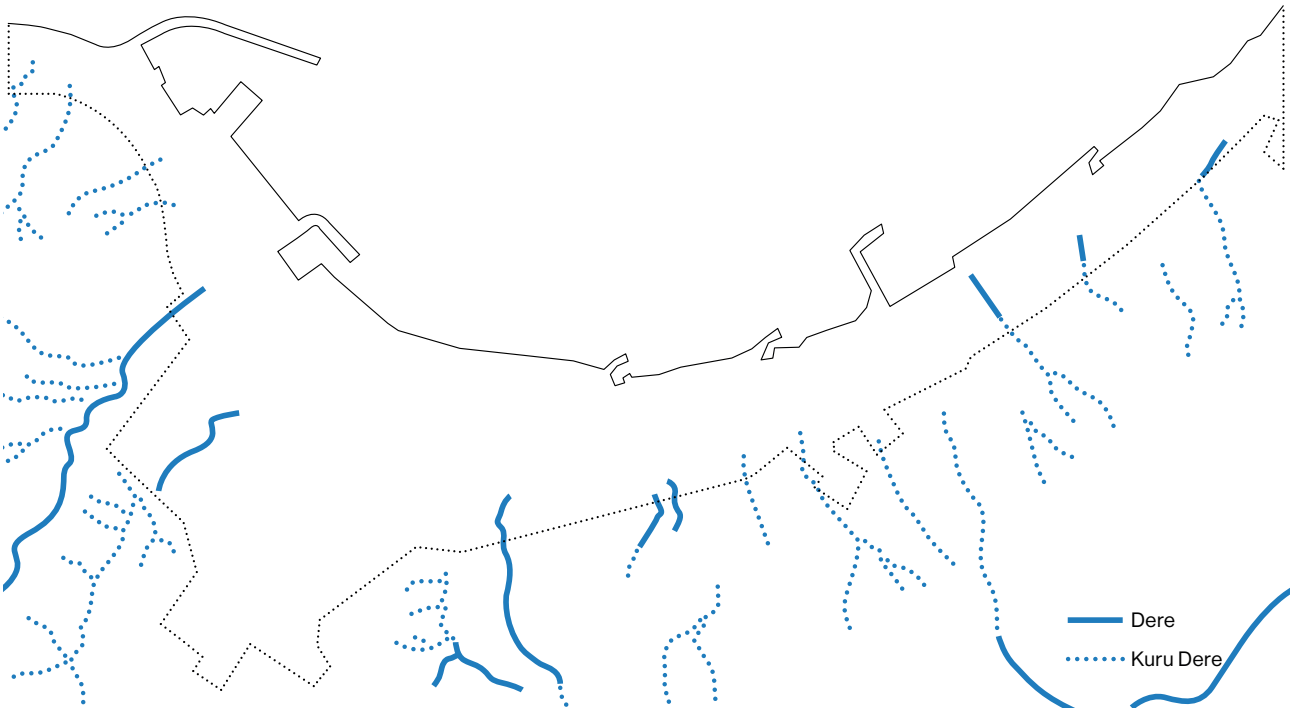

• Sahil

Kıyı uzunluğu ile kentin gelişiminde önemli bir eşik oluşturan deniz, kentsel peyzajdaki belirleyiciliği ile de yaşam kalitesini etkilemektedir. Uzun kıyı bandının rekreatif kullanımı kamusal açık alan ihtiyacını karşılarken bu özellikli doğal yapı kent ile tam olarak buluşamamaktadır. Balıkçı barınakları ve teknelerinin bulunduğu marina alanı ile birlikte kent deneyimine başka bir tat katmaktadır.

Kıyının kamusal kullanımı ile birlikte gelişim ihtiyacının karşılanmasına yönelik doğal sahil çizgisini ve yapısını dolgu alanı ile kaybeden kentin artan nüfus ile birlikte yeni alanlara ihtiyacı da devam etmektedir. Söz konusu ihtiyacın yeni dolgu alanları ile karşılanması bütüncül olarak ele alınacak ekolojik bir kentsel planlama ve tasarımını zorunlu kılmaktadır.

Kaynak: Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.
Kaynak: Güzin KONUK, 2017

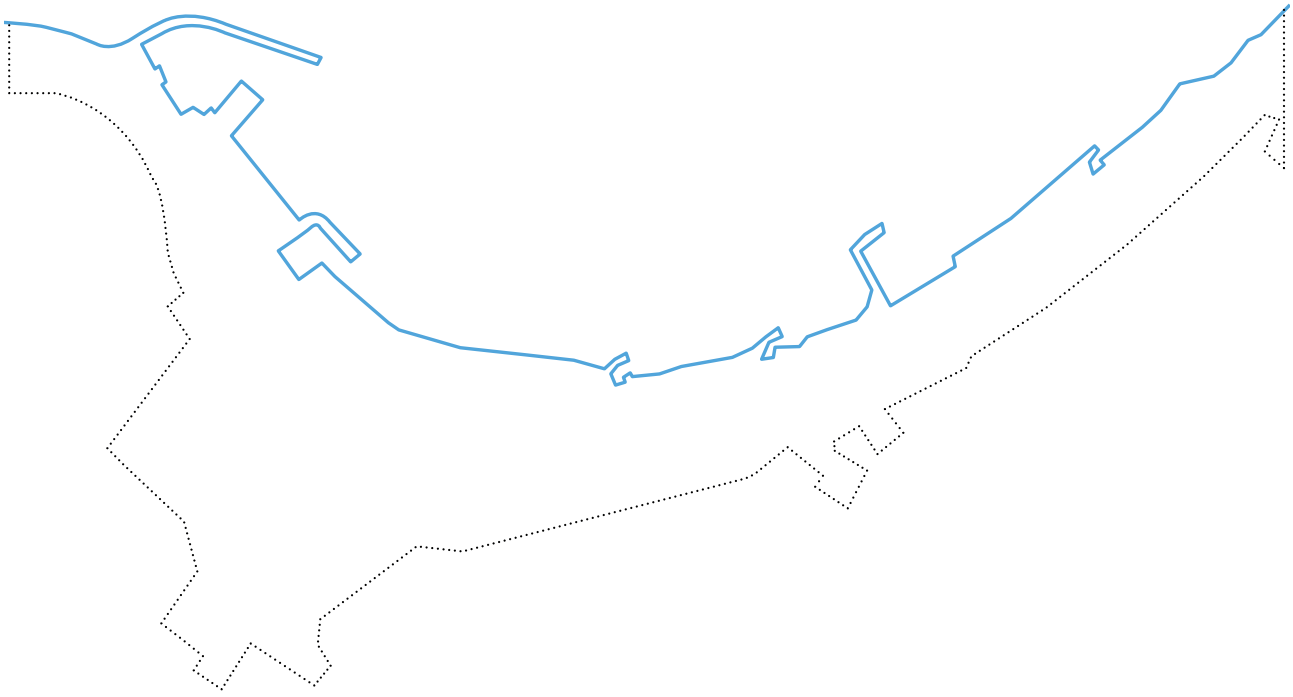

3. Ulaşım

Sahil yolu ağır bir trafik arteri olarak ön plana çıkarken sahil kent merkezi arasında da bariyer etkisine neden olmaktadır. Sokaklar ise genellikle ulaşım koridorları ile aynı amaçla, taşıt trafiği için, servis yolları ve otopark olarak hizmet etmektedir. Dolayısıyla kent bütünü sokak düzeni içinde yaya sürekliliği sağlanamamaktadır. Gezinmek için ayrılmış birkaç güzergah ve çeşitli kamusal alanlar arasında özel yürüyüş bağlantıları ile sınırlı kalan yapıda sokak düzenlerinde yaya önceliğini yükseltecek bir ele alış önem taşımaktadır.

Kaynak: Güzin KONUK, 2017

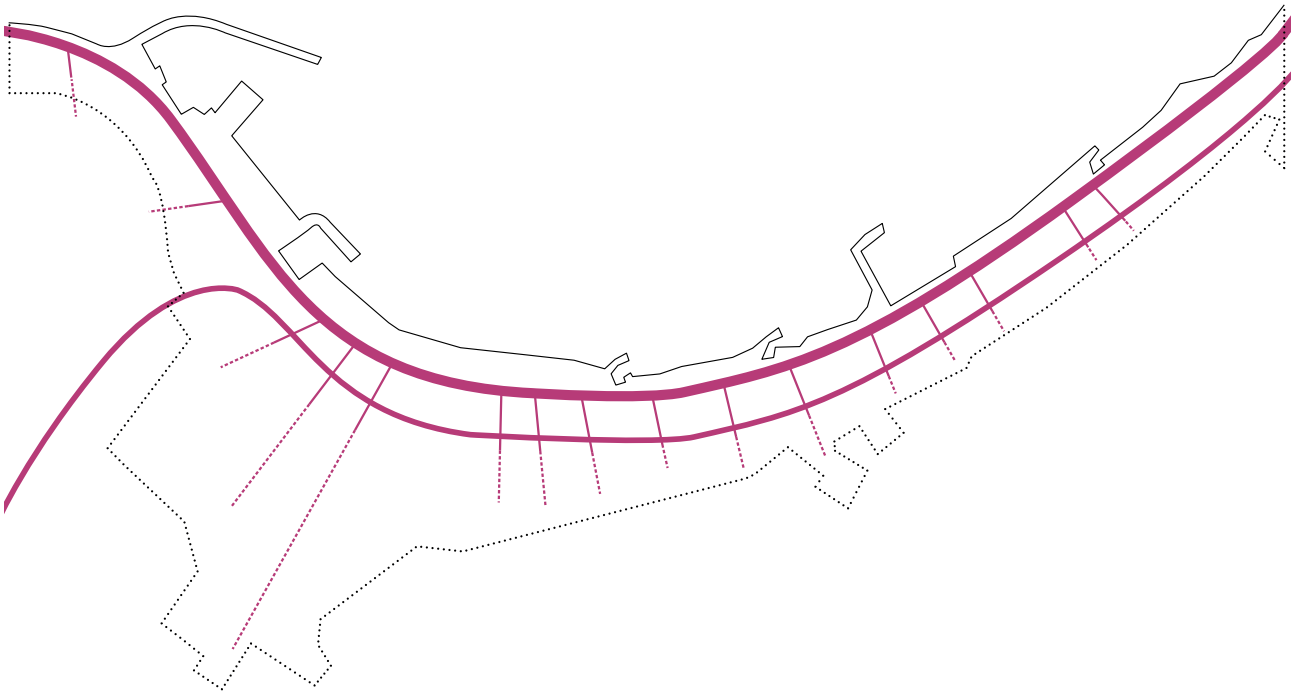

4. Sahil Düzenlemesi Projesi

Rize Kenti kimliğinin önemli bir parçası olması beklenen projenin takip eden zaman içinde kentin gelişimi için planlanan öngörülen fazlarla olan bütünselliğinin dikkatle ele alınması büyük önem arz etmektedir. Projenin gelecek ve geçmiş ile olan bağlarının kent bütünü içinde analiz edilerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

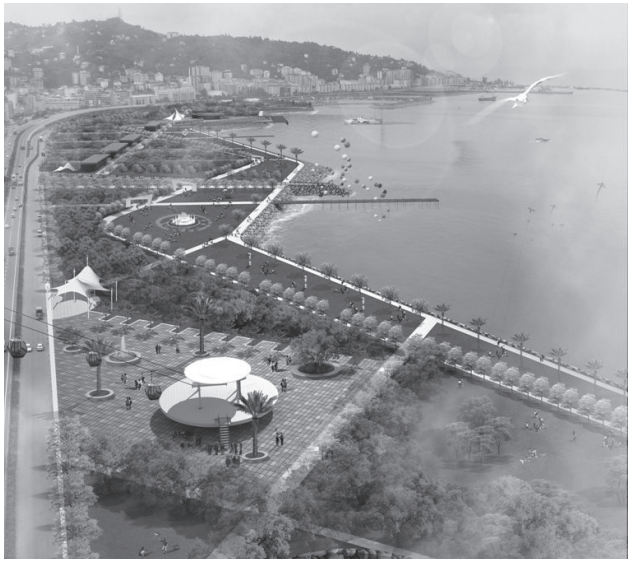

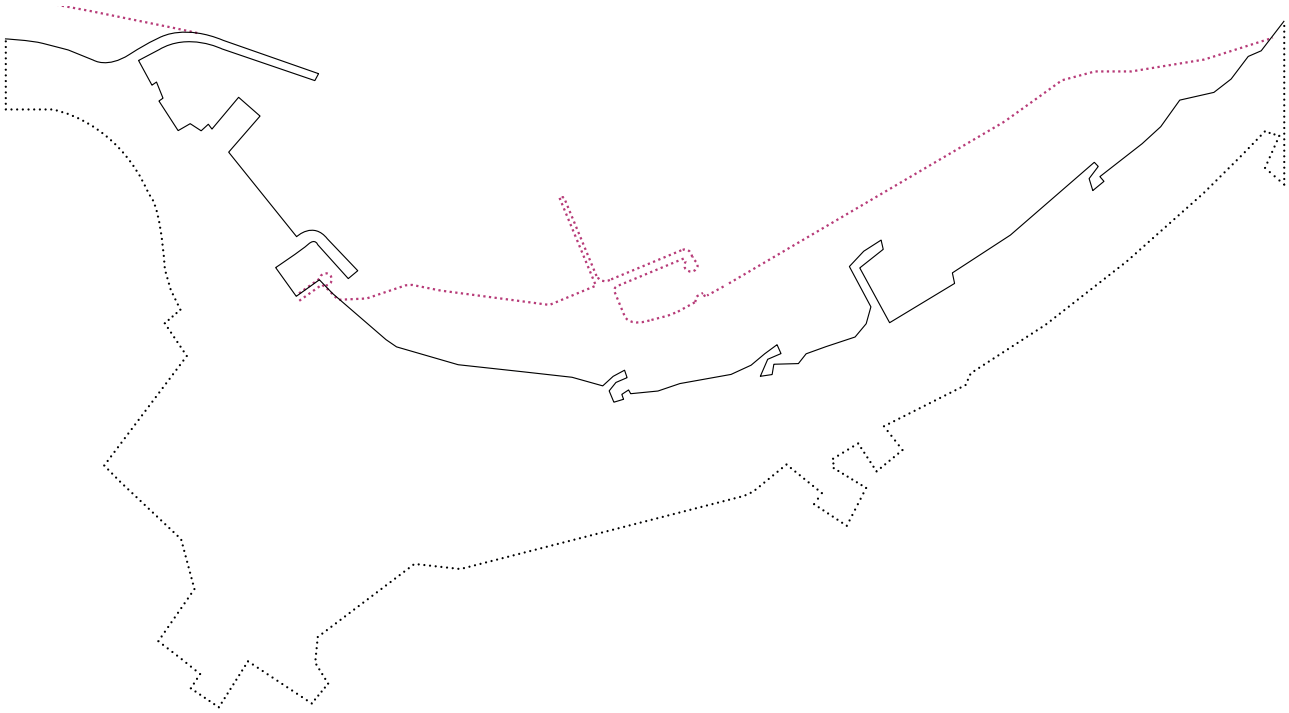

A - A´ Kesiti

B - B´ Kesiti

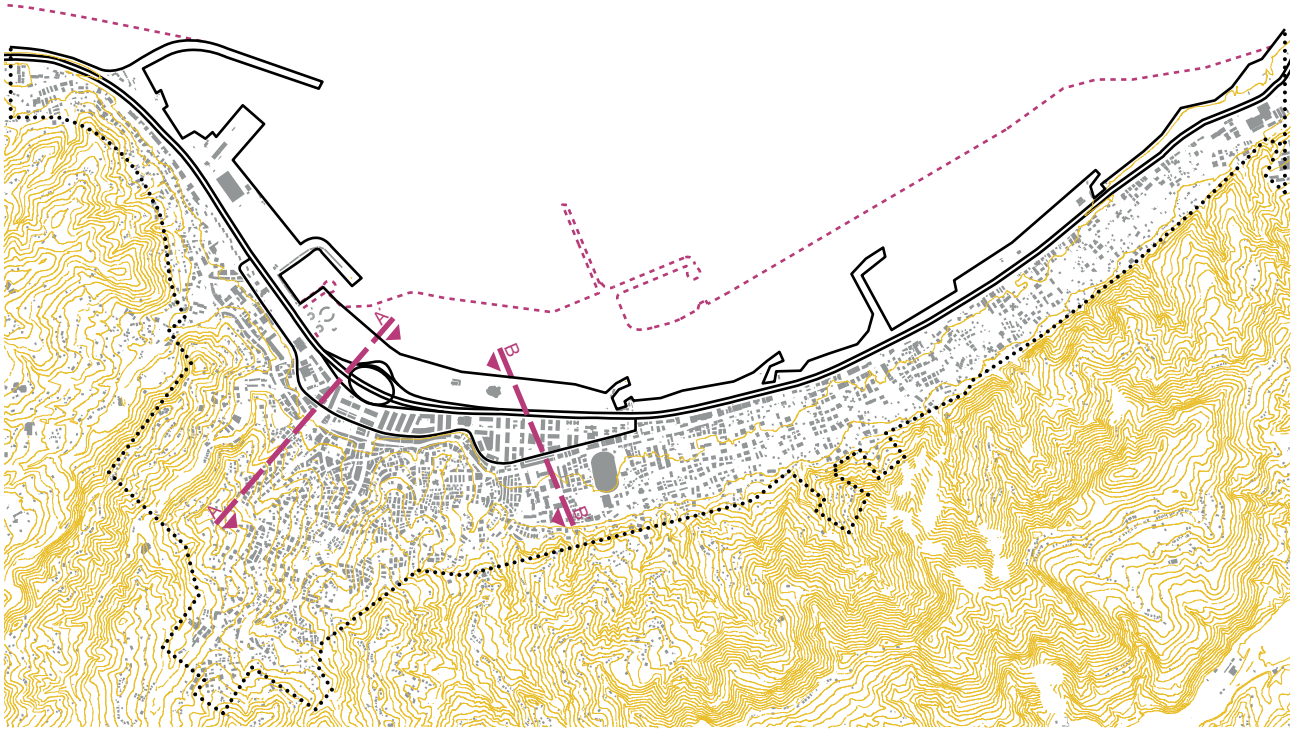

BÖLÜM III.

RİZE KENT TASARIM VİZYONU

Rize Yeni Kıyı Kentsel Tasarım Projesi; kentin geleceği adına kimlikli bir kent yaratmayı ve yaşam kalitesini yükseltmeyi hedeflemektedir; kente ve kentlilere yeni bir deneyim kazandırmak için 'kentsel tasarım' projesi ile kente yeni bir yolculuk yaptırmakta bunu güçlü bir senaryo olarak sunulması hedeflenmektedir.

Planlamayı destekleyecek Kentsel Tasarım Projesi ilke ve hedefleri şöyle sıralanabilir;

- Kentsel kimliğin korunması ve özgün yapısının geliştirilmesi,
- Kıyı ve suya erişimin sağlanarak güçlü bir kıyı kenti oluşturulması,
- Ekolojik değerlerini kaybetmeden yeniden değere koyarak (ekolojik restorasyon) çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması,
- Kentsel gelişmenin bütünsel olarak ele alınması ve birimler arası denge ve entegrasyonun sağlanması,
- Kentsel mekânsal gelişme stratejisi olarak çeşitlilik ve esnekliğin sağlanması,
- Ekonomik gelişmede turizm ile birlikte bilimsel teknolojik adımların da sağlanması,
- "İletişim ve hareketliliğin geliştirilmesi ve tüm bunları yeniden değere koyacak 'kentsel tasarım rehber ve projeleri'nin hazırlanmasıdır.

Bu hedef ve ilkeler, bu çalışmada detaylı olarak anlatılmaktadır. Bu kapsamda açılımları ise şöyle sıralayabiliriz.

Kimlik ve Özgünlük; kentsel tasarım projesi ile kent girişleri, kent kapılarını kurgulamak, imaj, ambiyans ve nirengi ilişkilerini yeniden tasarlamak, yerel kimlik kurgusunu vurgulamayı yere özgü mimariyi tasarım rehberleri ile geliştirmeyi hedeflemektedir.

Su ve Erişilebilirlik; kent, hareket ve kıyıya erişimin yeniden düzenlenmesi, özellikle kentin suyla buluşması ve tasarımın kıyı odaklı olabilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda ekolojik restorasyonla ve arıtma ile temizlenen derelerin, su kaynaklarının kıyıya akışını dolgu alanında 'kanallar' yaparak kıyıyı zenginleştirmek hedeflenmektedir. Kamusal kullanım ve özellikle kıyı kentsel tasarım rehberi ve projesi ile yeni bir senaryo sunmak amaçlanmaktadır.

Çevresel Sürdürülebilirlik; sürdürülebilir gelişme adına derelerin ve su kaynaklarının 'ekolojik restorasyonu'nu, yeni gelişme alanları ve dolgu alanlarında ekolojik duyarlılıkta ekopark, eko pazar yeri vb kurulması, kent konforunun yükseltilmesi ve evrene duyarlılığının sağlanması (güneş-rüzgar-yön- gürültü vb)adına yeni adımların atılması, enerji etkin gelişim için bina ve yerleşme ölçeğinde sertifikasyon sistemlerinin başlatılması hedeflenmektedir.

Denge ve Entegrasyon; kentsel gelişmenin doğrusal (lineer) yataydaki gelişme izinin düşeyde de kent-kıyı-su bağlamında entegre olmasını, merkez ile sosyal dokunun (mahalleler) ilişkilenmesini, işlevler arası dengenin kullanılmasını hedefidir.

Çeşitlilik ve Esneklik; kamusal mekânlar, kıyı ve mahalleler bütününde çeşitliliğin korunması, kent bütününde yeni ve çağdaş bir yaşam deneyimi kazanılması.

Ekonomik Gelişme; kentsel gelişme dinamiklerini ekonomik potansiyelle yeniden buluşturarak (çay/turizm) kentsel projelerin ekonomik çeşitliliği canlandırmasını sağlamak önemli bir hedeftir. Bu kapsamda teknolojik ve bilimsel gelişmeleri (üniversite), yaratıcı endüstrileri (sanat ve tasarım), desteklemek, su ve su ürünleri ile biyo çeşitliliği sağlayacak (biyo teknoloji) adımları hayata geçirmek gerekir.

İletişim ve hareketlilik; kentin ulaşım stratejilerini kolaylaştıracak toplu taşım olanaklarını kurgulamak, tepe ve merkez ilişkisini sağlayacak hava ray sistemleri getirmek, deniz bağlantısını güçlendirerek bölgesel turizm olanaklarını canlandırmak, geçişleri çekici kılacak üst yollarla akışkanlığı sağlamak, mahalleleri birbiri ile ve merkezle buluşturmak.

Kentsel Tasarım Kalitesi; son ilke kentsel tasarımın odakta olacağı çalışmalardır. Bu kapsamda kente bütünsel olarak bakılmakta tasarım ilkeleri ile hem yaşam kalitesinin ve hem de tasarım kalitesinin gelişimi hedeflenmektedir. Kentsel Tasarım, insanı mekânla buluşturan bir değerdir. Bu nedenle bütünsel bir bakış ve sistem ile bu buluşma çözümlenmekte ve örneklenmektedir.

1.1. Tanım ve Hedefler

Kentsel tasarım, kentin geleceği için, yaşam kalitesi adına önemli fırsatlar yaratmak demektir. Bu fırsatlar kentin gelecek vizyonunu, politikalarını ve stratejilerini ortaya koyarak, gelişmeyi tetikleyecek yenilikçi Kentsel tasarım projeleri olarak kente yansıtılması ile yakalanabilir.

Kentin geleceği için;

- Kent merkezi,
- Kentsel kamusal mekânlar,
- Kıyı alanları,
- Yaşam ortamı olarak mahalleler,
- Kentsel akslar,
- Donatı altyapısı,

ele alınırken, gelecek için markalaşmak adına oluşturulan yeni kent senaryosuna

- Yaratıcı ve yenilikçi proje yaklaşımları,
- Kentin doğasını ekolojik yaşamını bütünsel olarak ele alan ekolojik restorasyon projeleri,
- Ulaşımı yavaşlatan ve alternatifler ile yaya, bisiklet, teleferik, toplu taşım olanakları,
- Organik tarım ve kent çiftçiliği,
- Bio - çeşitlilik,
- Su ve enerji gibi önemli sürdürülebilir gelişme çalışmaları

kentsel tasarım projeleri olarak yansımalıdır.

Kentsel senaryolar için tüm aktörler ve paydaşlar birlikte çalışmalı, katılımlı süreç iyi yönlendirilmeli, mekânsal stratejik planlama ve kentsel tasarım ile gelişmeye tüm aktörler birlikte rehberlik yapmalıdır.

Bu yaklaşım kent için bir fırsattır, gelişme süreci iyi yönlendirilmelidir. Söz konusu süreçte vizyon ve stratejik yaklaşımlar bütünsel olarak oluşturulmalı aynı zamanda kentsel tasarım projeleri sunulmalıdır.

Bu gelişme ortamı 21. yüzyılın yeni sistemi olup, yöntem mekânsal gelişme stratejileri / plan ve proje bütünlüğü olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntem bir yandan kentsel gelecek stratejilerini oluşturmayı planlama ve sürdürülebilir gelişme adına yönlendirmekte, aynı zamanda, diğer yandan da bu gelişmeyi yönlendirecek, tetikleyecek mekanla buluşturacak kentsel projeleri, kentsel tasarım rehberleri ve projeleri olarak kente ve kentsel mekana sunmaktadır.

Rize Kenti'nin kentsel mekânsal gelişme stratejileri ve kentsel projelerini, bu vizyon çerçevesinde tanımlamaya odaklanılması kaçınılmaz olarak gereklidir.

G1 Kapısı için örnek: Liman Binası, Marsilya.
Kaynak: https://www.dezeen.com/2013/03/06/vieux-port-pavilion-by-foster-partners/

G2 Kapısı için örnek: Akvaryum Binası, Barselona.
Kaynak: https://www.tripexpert.com/barcelona/attractions/l-aquarium-de-barcelona

G3 Kapısı için örnek: Kinmen Adası, Oystermen
Kaynak: https://www.e-architect.co.uk/taiwan/oystermen

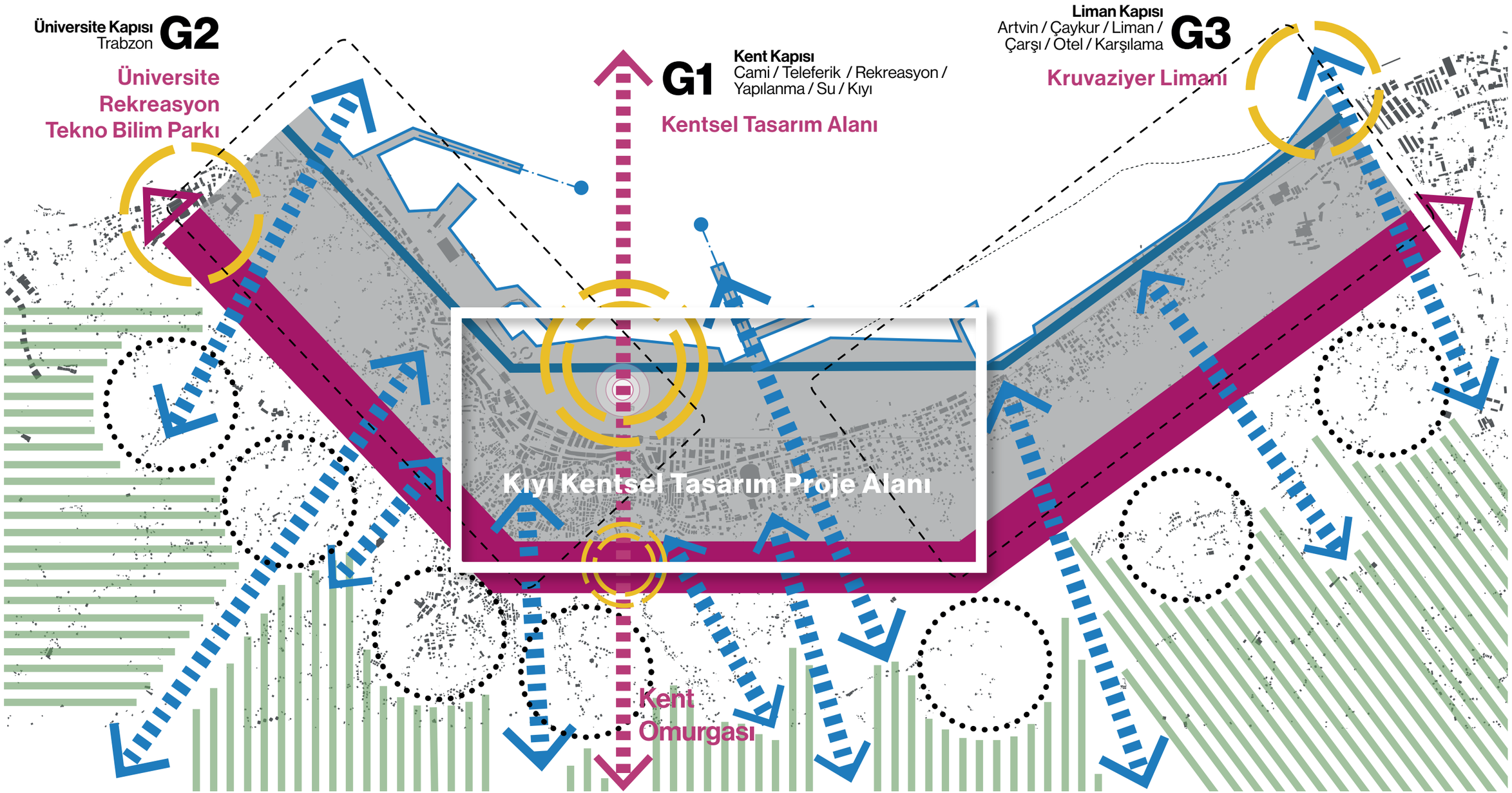
Üniversite Kapısı
Trabzon
G2
Üniversite
Rekreasyon
Tekno Bilim Parkı
G1
Kent Kapısı
Cami / Teleferik / Rekreasyon /
Yapılanma / Su / Kıyı
Kentsel Tasarım Alanı
Liman Kapısı
Artvin / Çaykur / Liman /
Çarşı / Otel / Karşılama
G3
Kruvaziyer Limanı
Kıyı Kentsel Tasarım Proje Alanı
Kent
Omurgası

1.2. Kentsel Tasarım: Model ve Yöntem

Giriş ve Genel Tanımlama

- Bilgi Altyapısı;
  - Kent Belleği
  - Geçmiş Değerler
  - Fotoğraflar
- Tarihçe ve Belgeler;
  - Miras
  - Kültürel Altyapı
  - Tarih - Gelişim
  - Sanat - Zanaat
- Üst Ölçek Analizler;
  - Bağlam - Konum ve ilişkiler
  - Plan Kararları
  - Coğrafya
  - Topografya
  - Yeşil Potansiyel
  - Mekânsal Analizler
  - Sosyo - Kültürel ve Ekonomik Altyapı
  - Nüfus ve Nitelikleri
- Vizyon ve Stratejiler; Geleceğe Bakış Çalışmaları
- Güçlü ve Zayıf Yönler, Tespitler, Etkiler
- Arka Planda kalan Zayıf Yönler, Tehditler, Fırsatlar
- Aktörler ve İlişkiler; Paydaşların Tanımlanması ve Süreç ile Rol İlişkilerinin Modellenmesi

Stratejik Rehberlik

- Hedefe Yönelik Stratejik Analizler;
  - Kentsel Tasarım Çerçevesi,
  - Planlama ve Yapılanma Rehberi,
  - Kamusal Mekân ve Önerilmiş Olan Projeler,
  - Aktörler Arası İlişkiler ve Tanımlama,
- Kimlik Stratejileri;
  - Kent Kalbi,
  - Kent Kapıları,
  - Kültürel Altyapı ve Odaklar,
  - Kamusal Akışkanlık,
  - Yaya Hareket Yönlendiricileri,
  - Üç Boyutlu Algı İçinde Kent ve İmgesel Altyapı,
  - Bakı Noktaları ve Nirengiler,
  - Mikro İklimlendirme ve Kentli Konforu,
  - Ekolojik Ortam ve Etkileri,
  - Kent Dilini Oluşturan Soyut ve Somut Detay Kartelası,
  - Bilgi Sistem Katmanları İlişkisi

Alt Birimler

- Yerel Çerçeve;
  - Bağlam ve Detay Mimari Kalite,
  - Özgün Detaylar,
  - Yaya Hareket Çerçevesi,
  - Manzara ve İç Dış Kentsel Peyzaj,
  - İklimsel Konfor,
  - Yeşil ve Etkisi,
  - Kamusal Mekan Anlayışı,
  - Güneşlenme,
- Tanımlanmış Birimler ve Stratejiler;
  - Kentsel Tasarım Alt Birimleri Potansiyelleri ve İlişkileri, İlkeler,
  - Ölçekler Arası İlişkiler,
  - Planlama - Tasarım İlişkisi

Kentsel Tasarım Projeleri

- Kentsel Tasarım Proje Paketleri;
  - Kentsel Tasarım Rehberi ve Kentsel Ölçekte Bütünsel Çerçeve ile Kentsel Tasarım Kavramsal Şeması,
  - Kıyı Düzenlemesi ve Kentsel Tasarım Projesi,
  - Mahalle Dokusu ve Sosyo Kültürel Bağlamla Bütünleşen Kentsel Tasarım Rehberi,
  - Kentsel Aks Kentsel Tasarım Cephe Projesi.

Araçlar ve Uygulama Fırsatları

- Aktörler Arası İlişkiler ve Paydaşların Rollerinin, Uygulama ve Katılım Modelinin Tanımlanması,
- Kentsel Tasarım Çerçevesinin Hayata Geçirilmesi için Gerekli Destek Fon ve Teşvikler ile Ajans İlişkilerinin Kurulması.
- Tasarım Grubunun; Girişimciler, Kurumlar, Politikacılar, Akademisyenler, Yerel Yönetim Görevlileri, Yerel Katılımcı Görüşleri ile Halk Bilgilenmesinin Sağlanması,
- Gelişmenin Yönünün Açık Tanımlanması,
- Karar Verme Adına Bilginin Oluşturulması,
- Gelişmeyi Kontrol Eden Sürecin Yönlendirilmesi,
- Rehberlik ve Danışmanlıkların Sağlanması Hedeftir.

“Yaşanabilir bir doğal çevrede, toplumsal gelişime dayalı, sorunları kaynağında çözen ve çözüm üreten, kültürel zenginliklerini koruyan ve yaşatan, ***EKO - KENT RİZE.****”*

A Rize Kenti Kentsel Tasarım Rehberi

A.1.Kentsel Tasarım Politikaları ve Stratejileri

A.2.Kentsel Tasarım Konsept Planı

A.3.Kentsel Tasarım Rehber Modeli

B Rize Kenti Kıyı Dolgu Alanı Kentsel Tasarım Projesi

B.1. Mevcut ve Öneri Dolgu Alan Projeleri

B.2.Kentle Birlikte Bütünsel Ele Alınış

B.3.Ekolojik Restorasyon

B.4.Kıyı Kentsel Tasarım Projesi

C Kent Kimliği Çalışması / Mahalle

C.1. Rize Kenti Seçilecek Öncelikli Mahalle Örneğinde Kentsel Tasarım Rehberinin Test Edilerek Uygulanması

D Prestij Aksı Cephe Yenileme Projesi

D.1. Rize Kenti Kentsel Tasarım Rehberi ve Proje Çalışmalarının İlk Örnek Uygulamasının Sunulması

E Aktörler ve Süreç

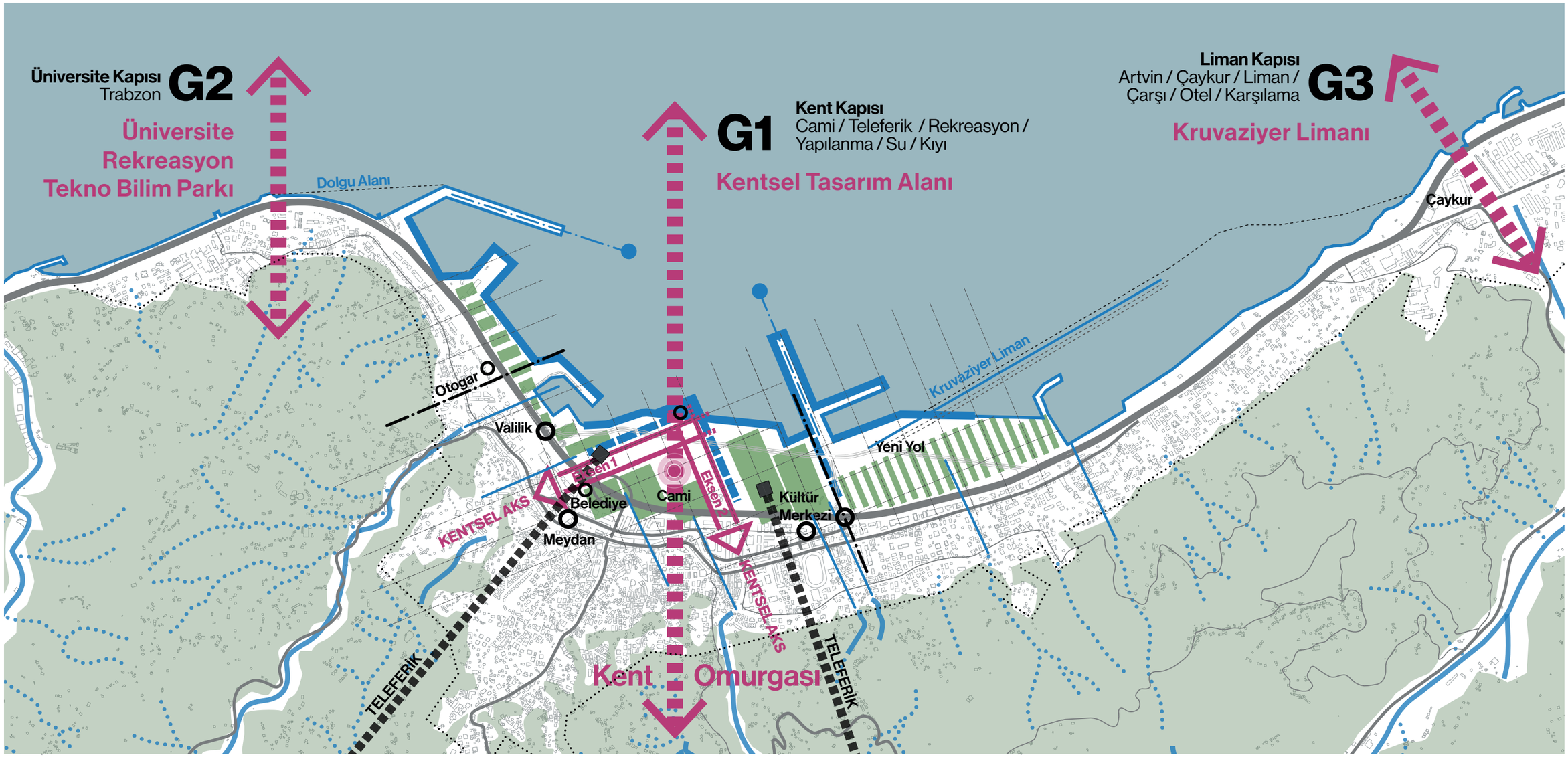
Üniversite Kapısı
Trabzon
G2
Üniversite
Rekreasyon
Tekno Bilim Parkı
Dolgu Alanı
G1
Kent Kapısı
Cami / Teleferik / Rekreasyon /
Yapılanma / Su / Kıyı
Kentsel Tasarım Alanı
Liman Kapısı
Artvin / Çaykur / Liman /
Çarşı / Otel / Karşılama
G3
Kruvaziyer Limanı
Çaykur
Kruvaziyer Liman
Otogar
Valilik
Yeni Yol
Belediye
Cami
Kültür
Merkezi
Meydan
KENTSEL AKS
Eksen1
Eksen1
KENTSEL AKS
TELEFERİK
TELEFERİK
Kent Omurgası

Yaşam standardı yükseltilirken, performans ölçümü sağlanabilecek; eko - kent kriterlerine dayalı gelişme senaryoları çerçevesinde fon ve hibelere dayalı projelerin ortaya konacağı, yatırım teşviki için tüm paydaşların katılımının sağlandığı kent hedefi ile Yerel Çevre Eylem Planı [YEÇEP] çalışmaları Rize'nin karakter yapısına dair önemli referansları temel almaktadır.
Rize için özellikle bölge ölçeğinde tanımlanan vizyon, rekabetçi, sosyal yönden gelişmiş ve bütünleşmiş, altyapısı tamamlanmış, sürdürülebilir çevre ve yüksek yaşam kalitesine sahip bir kent olmasına yöneliktir.

YEÇEP 107. Eylem: Eko-kent Rize markasının geliştirilmesi.
Eko-kent kriterlerin Rize'de uygulamaya geçirilmesi ve takip edilmesi.
Bu marka ile şehri tanıtılması.
Sürdürülebilir çevre, sürdürülebilir turizm.

YEÇEP 108. Eylem: Çevreye uyumlu ve yeni farkındalıkların oluşturulması.
Müzelerin, yerel mimariye uygun evlerin aslına göre onararak turizme açılması.
Efsanevi hikaye alanlarının veya yapılarının tespit edilerek efsaneye göre donatılması.
Daha fazla nitelikli turistin Rize'yi ziyaret etmesi.

YEÇEP 114. Eylem: Doğal kültürel mirasa dayalı çekim noktalarının oluşturulması.

YEÇEP 131. Eylem: Rize'deki binaların kent mekânlarının estetik ve işlevsel açıdan kalitesinin artırılması için kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi.

YEÇEP 150. Eylem: Şehir planında aktif yeşil alan hiyerarşisi ve sistematiğinin kurulması ve parkların buna göre yapılması.

A Rize Kenti Kentsel Tasarım Rehberi

- A.1.Kentsel Tasarım Politikaları ve Stratejileri
- A.2.Kentsel Tasarım Konsept Planı
- A.3.Kentsel Tasarım Rehber Modeli

Paketlerin ilkinde kente bütünsel bakışı sunan kentsel tasarım kavramsal şeması'nı oluşturmak hedeftir ve kentsel tasarım temel çalışmaları ile başlamaktadır. Söz konusu paket kentsel geleceği yönlendiren, planlamanın kentsel tasarımla buluştuğu özgün çalışmaları içermektedir. Amaç vizyonu ortaya koymak, bilgi ortamını ve özgün analizleri hazırlayarak kentsel tasarım adına kentsel tasarım rehberini ve onu mekanla buluşturacak proje paketlerini sunmaktır. Bu aşamada planlamadan veriler alınmakta yeniden değere konarak kentsel tasarım çalışması ve sentezi olarak kavramsal şema ortaya konmaktadır.

Tabiat Köprüsü Projesi - Tahran, İran
Kaynak: http://www.archdaily.com/566387/tabiat-pedestrian-bridge-diba-tensile-architecture

Tabiat Köprüsü Projesi – Tahran, İran
Kaynak: http://www.archdaily.com/566387/tabiat-pedestrian-bridge-diba-tensile-architecture

Tabiat Köprüsü Projesi - Tahran, İran
Kaynak: http://www.archdaily.com/566387/tabiat-pedestrian-bridge-diba-tensile-architecture

Tabiat Köprüsü Projesi - Tahran, İran
Kaynak: http://www.archdaily.com/566387/tabiat-pedestrian-bridge-diba-tensile-architecture

YEÇEP 32. Eylem: Rize il merkezinde enerji verimliliğinin arttırılması.
Temiz enerji kullanımının desteklenmesi.
Dalga enerjisinin kullanılması.

YEÇEP 36. Eylem: Kentlinin kıyıya erişimini sağlayacak altgeçit ve üst geçitlerin arttırılması.

YEÇEP 37. Eylem: Sahil otoyolunun denize erişimde yaptığı bariyer etkisinin azaltılması.
Yeni hazırlanacak İmar planında bu konuda çözüm üretilmesi.
Vatandaşların sahile geçişlerinin artması.

B Rize Kenti Kıyı Dolgu Alanı Kentsel Tasarım Projesi

- B.1. Mevcut ve Öneri Dolgu Alan Projeleri
- B.2.Kentle Birlikte Bütünsel Ele Alınış
- B.3.Ekolojik Restorasyon
- B.4.Kıyı Kentsel Tasarım Projesi

İkinci aşama **Rize** kentini geleceğe hazırlayacak en önemli **kentsel proje** olan kıyı projesidir ve bu aşama Rize Kenti Kıyı Düzenlemesi ve Kentsel Tasarım Projesi olarak sonuçlanacaktır. Bu prestij projesi, kent kimliğine ve kentsel geleceğe çok önemli katkılar getirecek olan bir çalışma olup kentin bugüne dek konumu ve yanlış yada kimliksiz gelişmesini yeniden ele alarak, kıyıya ve kente prestij kazandıran tasarım çözüm ve değerlerini kapsayacaktır.

Kıyı çok önemli bir potansiyeldir. Kenti su ile buluşturmak, kentsel ambiyansı ve kimliği oluşturmak, turizmi destekleyecek altyapıyı sunmak, ekolojik restorasyonu dengelemek ve geliştirmek, kentsel yaşam kalitesini yükseltmek, Rize'nin en önemli değerlerinden biri olan 'çay'ı yenilikçi ve yaratıcı endüstrilerle beslemek, kentsel yaşamı canlandırmak, enerji ve kent adına yeni alternatif bilimsel ve teknolojik açılımları sunmak, yaşam konforunu sağlamak, sonuç olarak kentin yarışmacı yapısını geliştirerek, ekonomik canlanmayı sürdürülebilir kılmak Rize Kenti Kıyı Düzenlemesi ve Kentsel Tasarım Projesi'nin temel hedefleri olarak tanımlanmaktadır.

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından bir süredir bölgemizde Dalga Enerjisi Pilot Tesisi kurulması üzerine çalışmalar yürütülmektedir. Dalgadan enerji elde edilmesi pilot tesisiyle alternatif enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve farkındalık yaratılması, yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarının desteklenmesi ve dalga enerjisi üretim tesisinin verimliliğinin test edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda Pilot Dalga Enerji Santrali ile ilgili bir proje grubu oluşturulmuş ve 30 Aralık 2016 tarihinde proje ekibiyle Ajans hizmet binasında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen toplantı neticesinde projeyle ilgili tüm tarafların yetki, görev ve sorumlulukları içeren bir mutabakat zaptı oluşturulmuştur.

Söz konusu mutabakat zaptı çerçevesinde Avustralya merkezli CSG Exploration and Production Services firması tarafından 50 kW kurulu güce sahip bir pilot tesis kurulması planlanmakta olup söz konusu yatırım ücretsiz olarak gerçekleştirilecektir. Sistemin üreteceği elektrik ortalama 25 hanenin enerji ihtiyacını karşılayabilecek kapasitededir. Pilot tesiste üretilecek elektrikle Zonguldak'ta yapımı sürmekte olan ve Zonguldak İl Özel İdaresi tarafından çalışmaları yürütülen Manolya Parkın enerji ihtiyacının karşılanması planlanmaktadır.

9 Haziran 2017 Cuma günü Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Hizmet Binasında Zonguldak Valisi Sayın Ali KABAN'ın katılımlarıyla gerçekleştirilen toplantı ile Zonguldak Valiliği, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak İl Özel İdaresi, Zonguldak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı ve CSG Exploration and Production firması arasında Pilot Dalga Enerji Santrali mutabakat zaptı imzalanmıştır (http://www.bakka.gov.tr/site/haber/983/pilot-dalga-enerji-santrali-protokolu-imzalandi).

Carrefour Chambourcy - Fransa
Kaynak: http://www.chapmantaylor.com/en/projects/detail/centre-commercial-carrefour-chambourcy/de/

Şişhane Park - İstanbul
Kaynak: http://tasarimdergisi.com/sishane-park/

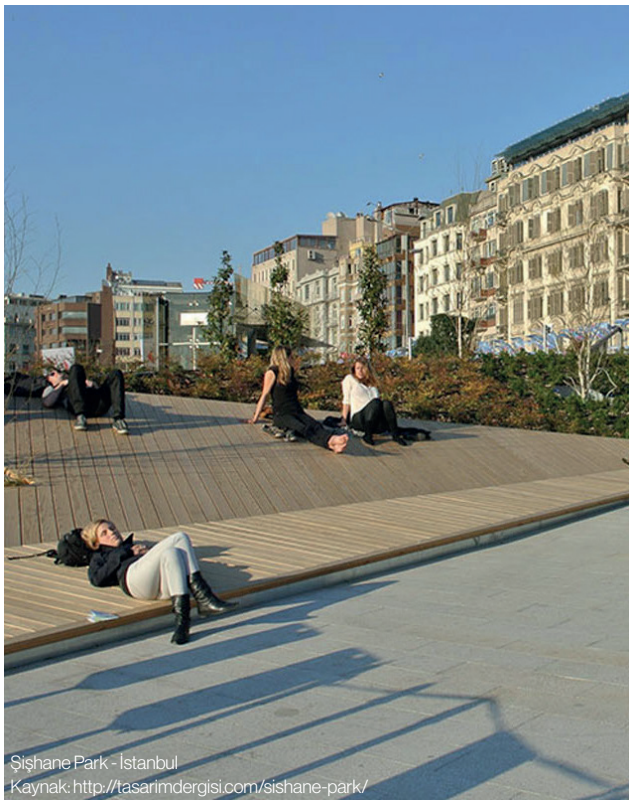

Şişhane Park - İstanbul
Kaynak: http://tasarimdergisi.com/sishane-park/

Şişhane Park - İstanbul
Kaynak: http://tasarimdergisi.com/sishane-park/

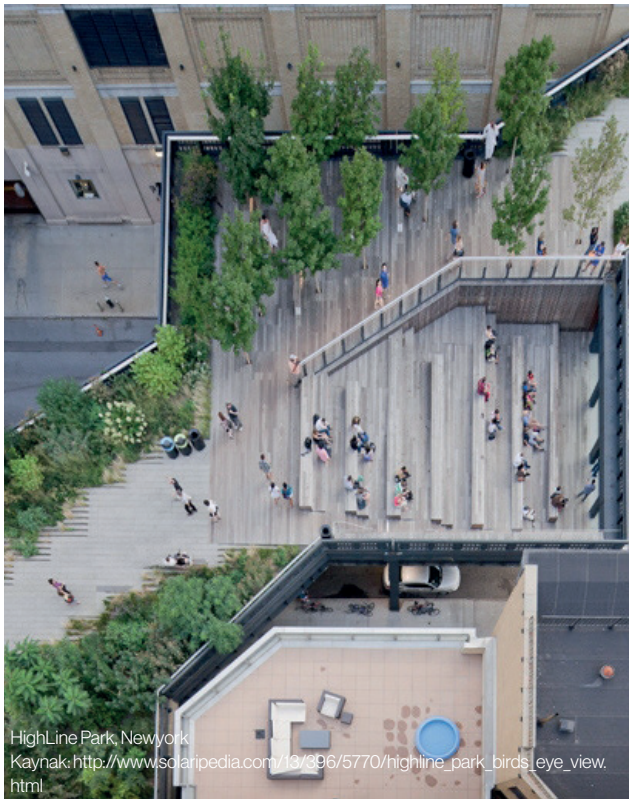

HighLine Park, Newyork
Kaynak: http://www.solaripedia.com/13/296/5770/highline_park_birds_eye_view.html

HighLine Park, Newyork
Kaynak: http://www.annarbor.com/news/opinion/new-yorks-high-line-project-should-inspire-ann-arbor-to-create-its-own-urban-parks/

YEÇEP 63. Eylem: Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği için farkındalık yaratma konusunda proje paketleri hazırlanması ve uygulanması.

YEÇEP 65. Eylem: Rize de örnek bir yeşil bina uygulaması yapılması.

YEÇEP 120. Eylem: Tarihi yapıya uygun bir şekilde Rize evlerinden oluşan bir örnek mahalle oluşturulması (Kültür Sokağı).

C Kent Kimliği Çalışması / Mahalle

- C.1. Rize Kenti Seçilecek Öncelikli Mahalle Örneğinde Kentsel Tasarım Rehberinin Test Edilerek Uygulanması

Üçüncü paket kentin sosyo - kültürel yapısını geliştirecek olan ve yeniden canlandıracak mahalle projesidir. Bu proje ile kentin mekansal ve sosyal altyapısı yeniden ele alınacak, sosyal gelişme ve kültürel altyapı kimlikli mekânsal gelişme için kentsel tasarım rehberini mekanla buluşturacaktır.

Bu aşamada seçilen öncelikli bir mahalle kimliği yeniden ele alınarak, sosyal ve kültürel altyapıdan yola çıkılacak ve tüm yaşam ortamı mekansal olarak çözüm önerileri sunulan bir kentsel tasarım rehberi ile geliştirilecektir. Amaç kaybolan vernaküler mimari detaylar, yaşam alışkanlıkları, sokak yaşamı, 'kamusal' - 'yarı kamusal' - 'yarı özel' mekanlar dizisi, ulaşımda yeni standartlar ile yaya yürüme mekanları ve detay çözümler, malzeme ve renk kartelası ile bütünsel katılımlı bir dili oluşturan çözümler, cephe düzenleri, detaylı içeriğe sahip rehberlerde ele alınmasıdır.

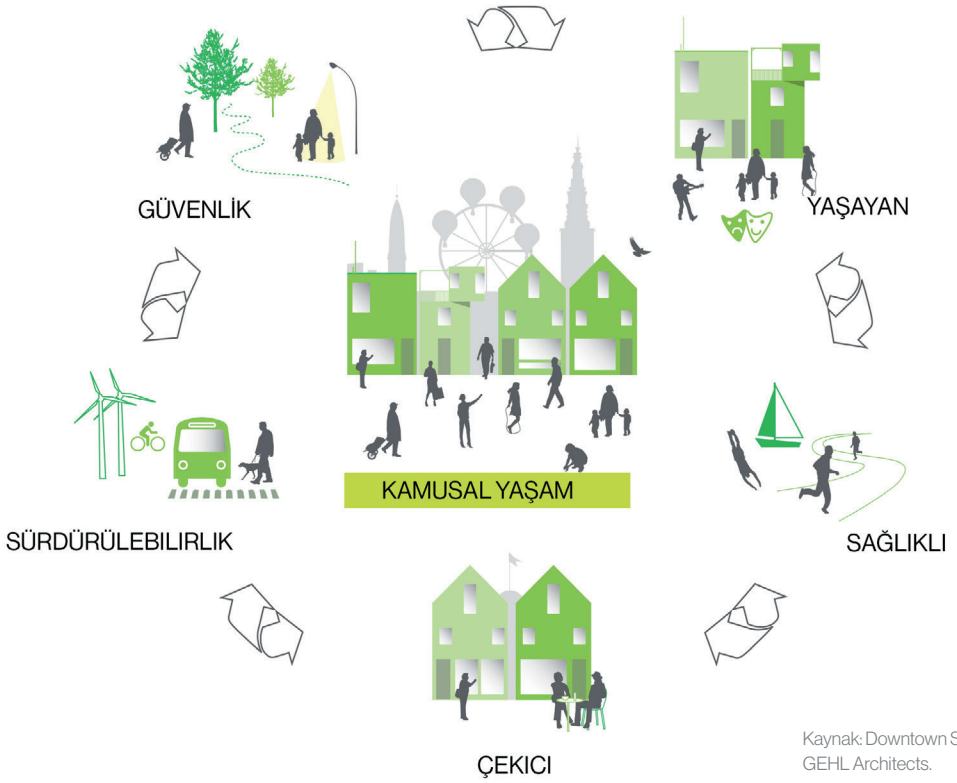

Kaynak: Downtown Seattle, Public spaces & public life. (2009). GEHL Architects.

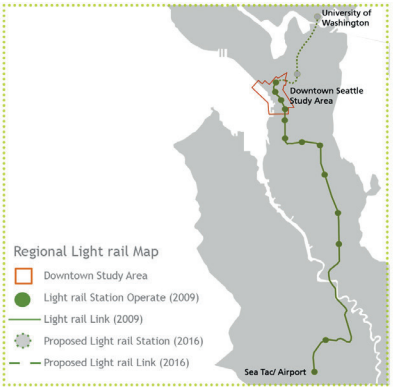

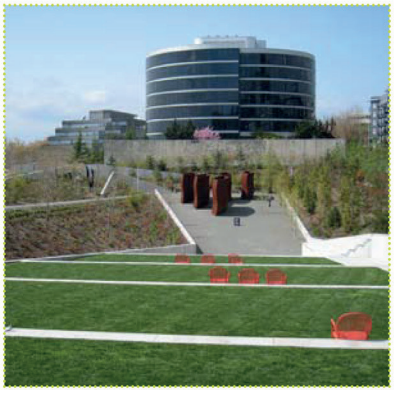

Kaynak: Downtown Seattle, Public spaces & public life. (2009). GEHL Architects.

Farklı sosyo - kültürel grupların bir arada yaşam tecrübesine sahip olacağı mahallelerin, özgün kentsel ve mimari dinamikleri esas alan proje yaklaşımları ile şekillenmesi gerekmektedir.
Kaynak: Downtown Seattle, Public spaces & public life. (2009). GEHL Architects.

Komşuluk ilişkileri modern hayatın konfor ihtiyaçlarını karşılarken, diğer taraftan ihtiyaç duyulan kültürel ve sosyal mekânlara zemin hazırlaması büyük önem taşımaktadır.
Kaynak: Downtown Seattle, Public spaces & public life. (2009). GEHL Architects.

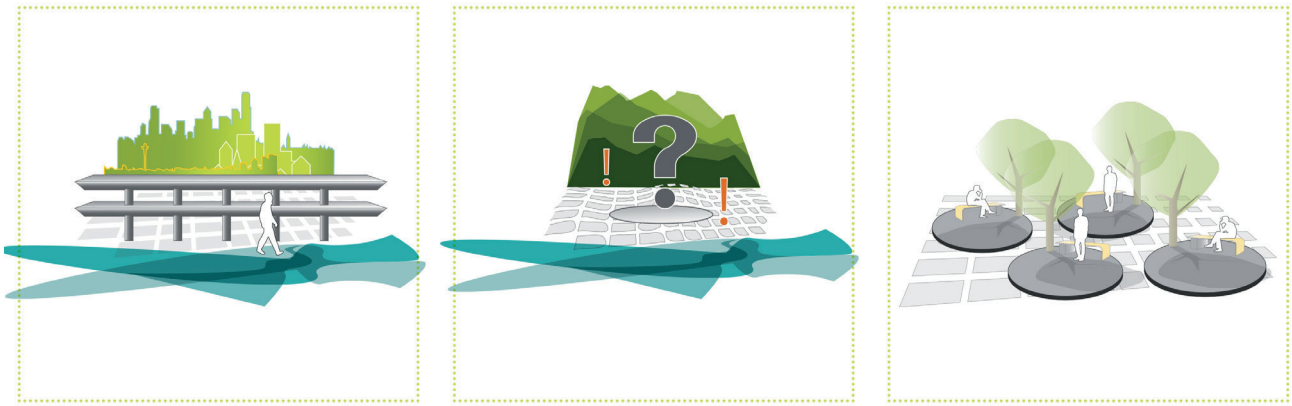

Mahallelerin yeniden ele alınışında özellikle ortak kamusal mekânların sosyal arayüz olarak kullanımlarını destekleyecek senaryolara fırsat tanınması, unutulan geleneksel değerleri tekrar canlandırırken kentin öncelikle yayaya ve kentliye ait olduğuna dair farkındalığı güçlendirecektir.
Kaynak: Downtown Seattle, Public spaces & public life. (2009). GEHL Architects.

YEÇEP 119. Eylem: Şehir merkezinde tarihi ve kültürel olmayan ve çevrenin estetiğini bozan binaların belli bir kurala göre cephe düzenlemelerinin yapılması.

YEÇEP 129. Eylem: Sokak düzenlemelerinde modern sanattan faydalanılması.

YEÇEP 134. Eylem: Belirlenmiş estetik standartlara göre mevcut binaların dış cephelerinin yenilenmesi.
Rize Belediyesi Estetik komisyonunun, boya firmalarının, bina sahiplerinin ve kamu kurumlarının katılımının sağlanması.
2019'a kadar toplam yapı stokunun %50'sine (eski binalar) bakım yapılması.

D Prestij Aksı Cephe Yenileme Projesi

- D.1. Rize Kenti Kentsel Tasarım Rehberi ve Proje Çalışmalarının İlk Örnek Uygulamasının Sunulması

Son paket ise Kentsel Aks Projesi'dir. Bu önerilen güzergahta, kentsel omurgayı oluşturan öncelikler yeniden tasarlanacaktır. Kentin en önemli aksı yeniden ele alınarak bir senaryo çerçevesinde üzerinde Kentsel Tasarım Projesi gerçekleştirilecektir. Son aşamanın amacı kentsel gelişmeyi yönlendiren tüm projelerle senkronize olan ve kentli ile daha kolay buluşan bir aktif proje sunmaktır.

Kentsel yaşamı aktif kılan ana cadde yada kentsel prestij aksı bütünsel olarak ele alınacaktır. Kentsel Tasarım Projesi göz seviyesinde kentsel mekanı bir kentsel oda gibi çok boyutlu tanımlayacak, sokakta yaya konforunu sağlayacak, yeşil ve kent mobilyaları ile kentliyi kentsel mekanla yeniden buluşturulacaktır.

T.C İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ETÜD VE PROJELER DAİRE BAŞKANLIĞI KENTSEL TASARIM MÜDÜRLÜĞÜ

GALATA BÖLGESİ KENTSEL TASARIM REHBERİ HAZIRLANMASI,
ÇATI VE SOKAK ARAYÜZLERİ SAĞLIKLAŞTIRMA KENTSEL TASARIM PROJELERİ

YÜKLENİCİ: Bimta's ALT YÜKLENİCİ: MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

BİNA KİMLİK NO: se9

SOKAK ADI: SERDAR- I EKREM

ADA: 284 | PARSEL: 99

Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağlıklaştırma Kentsel Tasarım Projeleri kapsamında 2014 yılında hazırlanmıştır.

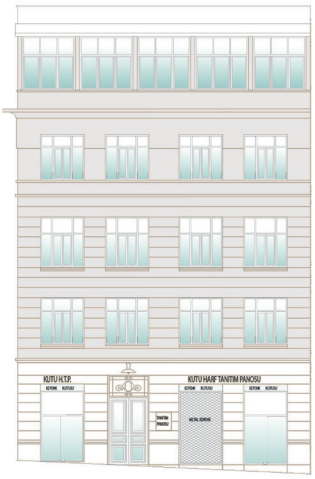

Bina cephesi için kodlarından biri seçilecektir.
Cephe rengi temsilidir.

ANAHTAR PAFTA

ÖNERİLEN MÜDAHALELER:

Doğrama:

•1. ve 3. kat pencere doğramaları cephede uyum sağlamak amacıyla tasarımda gösterildiği şekilde 2. kat pencere doğramaları ile uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenecektir.

Vitrin ve Tente Tasarımı:

•Zemin katta, giriş kapısının sağ tarafında bulunan metal kepenkler tarihi yapının kımlıgı ile uyumludur. görsel bütünlüğü sağlamak amacıyla kepenkler aynı biçim ve renk kullanılarak düzenlenecektir.

•Tente yenilenecektir (bkz. vitrim tasarım örneği)

Tanıtım Panosu:

•Zemin kat alın yüzeylerindeki tanıtım panoları kaldırılarak, kutu harf tekniğiyle tanıtım uygulaması yapılacaktır. (bkz. detay 1)

•Üst katlarında yer alan işyerleri için bina giriş kapısının yanında bulunan toplu tanıtım panosu yapı kimliği ile uyumludur.

•Yapıya dik tanıtım panoları kaldırılacaktır.

Cephe:

•Tesisat donatıları yapının içerisine alınacaktır.

Cephe Boyası:

•Zemin kat cephesi mermer ve üst kat cepheleri yapay taş kaplaması fiziksel ve kimyasal yöntemler kullanılarak temizlenecektir.

NOT:

• Müdahaleler K.V.K.B.Kurulu'ndan izin alınarak gerçekleştirilecektir.
• Müdahalelerde Galata bölgesi kentsel tasarım rehberinde belirlenen ilke kararları esas alınmalıdır.
• Kültür varlıklarinin korunmasında, yapinin bütün olarak değerlendirilmesi esastır. Bu nedenle dükkan cephe düzenine ilişkin öneri geliştirilmemiştir. Mevcut cephe düzeni üzerinden vitrin tasarımı yapılarak, tanıtım panolarının yerleri ve boyutları belirlenmiştir. Tanıtım elemanları kurum kimliğini yansıtmalıdır.
• Pencere doğrama düzenine ilişkin müdahaleler, mekanın işlevi ve kullanıcının isteği göz önünde bulundurularak uygulanması önerilen müdahalelerdir.
• Çatı örtü malzemesi Galata bölgesi çatı arayüzleri sağlıklaştırma kentsel tasarım projesi kapsamında yeniden düzenlenecektir.

T.C İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ETÜD VE PROJELER DAİRE BAŞKANLIĞI KENTSEL TASARIM MÜDÜRLÜĞÜ

GALATA BÖLGESİ KENTSEL TASARIM REHBERİ HAZIRLANMASI,
ÇATI VE SOKAK ARAYÜZLERİ SAĞLIKLAŞTIRMA KENTSEL TASARIM PROJELERİ

YÜKLENİCİ: Bimta's ALT YÜKLENİCİ: MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

BİNA KİMLİK NO: gk6

SOKAK ADI: GALATA KULESİ SOKAK

ADA: 150 | PARSEL: 6

Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağlıklaştırma Kentsel Tasarım Projeleri kapsamında 2014 yılında hazırlanmıştır.

Bina cephesi için kodlarından biri seçilecektir.
Cephe rengi temsilidir.

ANAHTAR PAFTA

ÖNERİLEN MÜDAHALELER:

Doğrama:

•Pencere doğramaları cephede uyum sağlamak amacıyla tasarımda gösterildiği şekilde yeniden düzenlenecektir.

Vitrin ve Tente Tasarımı:

•Vitrin doğramaları tasarımda gösterildiği şekilde yeniden düzenlenecektir.

•Zemin katta yer alan tenteler yenilenecektir. (bkz. vitrim tasarım örneği)

•Katlanan kepenk sistemi kullanılması önerilmektedir.

Tanıtım Panosu:

•Dükkan cam yüzeylerindeki tasarım unsurları kaldırılarak, kutu harf tekniğiyle tanıtım uygulaması yapılacaktır. (bkz. detay 1)

Cephe:

•Tesisat donatıları yapının içerisine alınacaktır.
klima dış üniteleri kaldırılacaktır.

Cephe Boyası:

•Cephe boyası mevcut rengine uygun olarak yenilenecektir.

NOT:

• Müdahaleler K.V.K.B.Kurulu'ndan izin alınarak gerçekleştirilecektir.
• Müdahalelerde Galata bölgesi kentsel tasarım rehberinde belirlenen ilke kararları esas alınmalıdır.
• Kültür varlıklarinin korunmasında, yapinin bütün olarak değerlendirilmesi esastır. Bu nedenle dükkan cephe düzenine ilişkin öneri geliştirilmemiştir. Mevcut cephe düzeni üzerinden vitrin tasarımı yapılarak, tanıtım panolarının yerleri ve boyutları belirlenmiştir. Tanıtım elemanları kurum kimliğini yansıtmalıdır.

NOT: Pencere doğrama düzenine ilişkin müdahaleler, mekanın işlevi ve kullanıcının isteği göz önünde bulundurularak uygulanması önerilen müdahalelerdir.

çatı örtü malzemesi Galata bölgesi çatı arayüzleri sağlıklaştırma kentsel tasarım projesi kapsamında kiremit

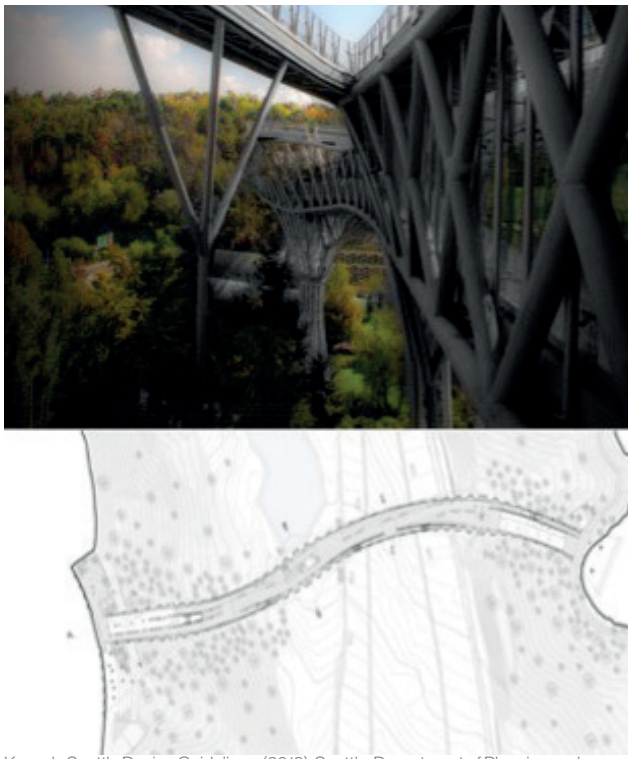

Kaynak: Seattle Design Guidelines. (2013). Seattle: Department of Planning and Development.

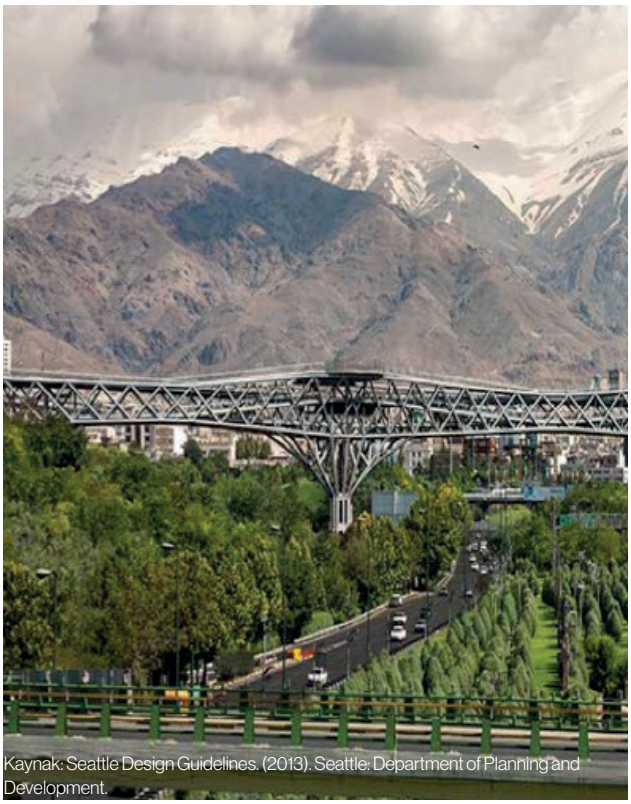

Kaynak: Seattle Design Guidelines. (2013). Seattle: Department of Planning and Development.

Kaynak: Seattle Design Guidelines. (2013). Seattle: Department of Planning and Development.

E Aktörler ve Süreç

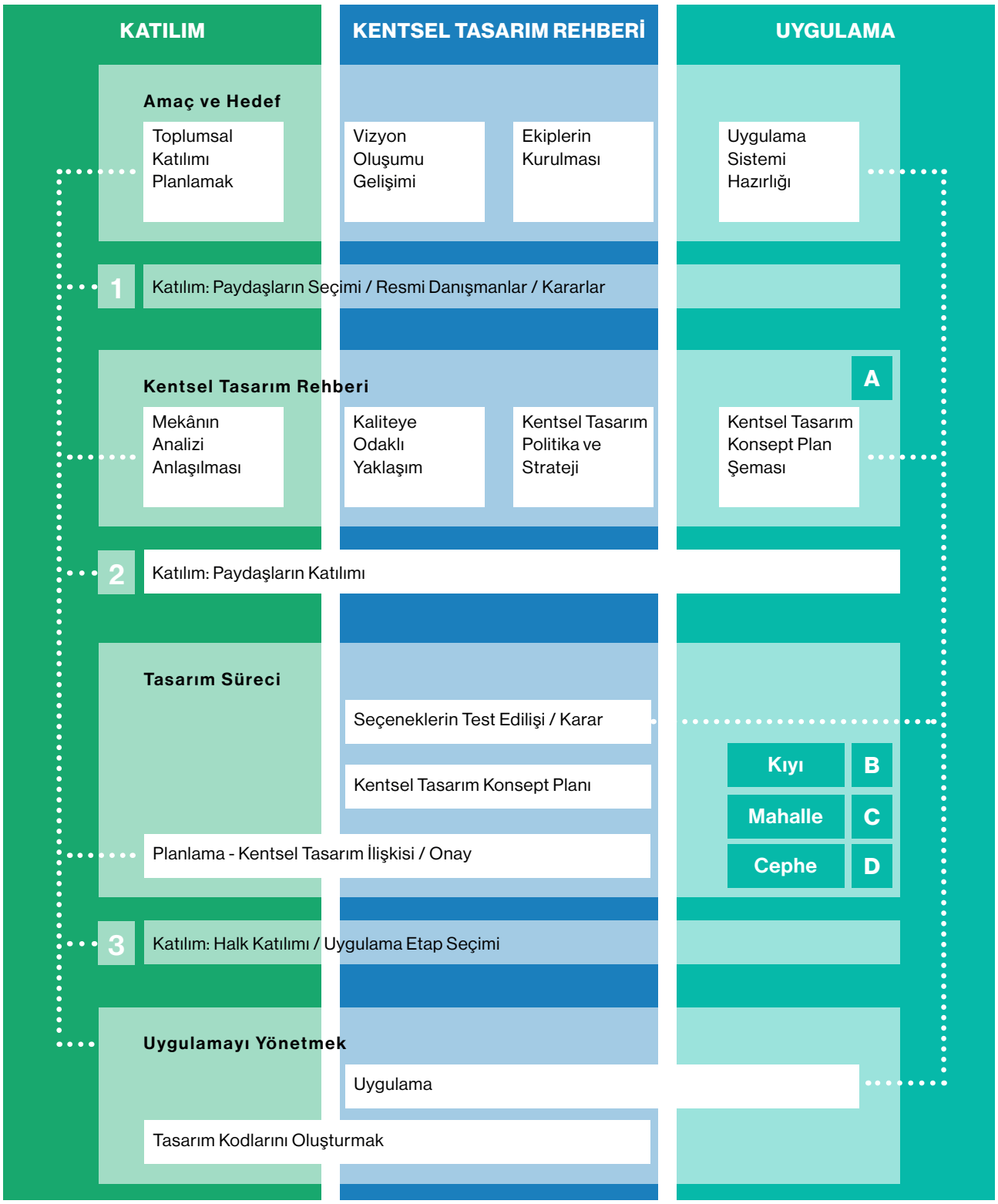

Rize
Kaynak: http://www.ddenetim.com/wp-content/uploads/2014/11/Rize2.jpg

SONUÇ

Söz konusu tüm proje paketleri, aynı zamanda yeni teknolojiler ile kentliye sunulacaktır. Sergi, katılım ortamı, maket, sanal gerçeklik ve bir Kentsel Tasarım Bilgi Merkezi önerilen yeni araçlar dizisinin çerçevesi olacaktır. Bu yeni yaklaşım yöntemi, görsel anlatı altlığı ile projeler ve çalışmaların bilgi tabanını tüm aktörler ile süreç içinde doğrudan paylaşacaktır. Yeni anlayış ile projelerin yaşamla buluşması kentlinin de sürecin bir parçası hatta tetikleyicisi olması sağlanacaktır.

Sonuç olarak Kentsel Tasarım Rehber Çalışmasının amacı, dört aşamada ve ölçekte, kenti yeniden ele almak, kentli ile stratejik mekânsal planlama ve kentsel tasarım projelerini buluşturmaktır.

Bu kapsamda proje hedeflerini şöyle sıralayabiliriz;

- Yeni bir kentsel tasarım senaryosu ve kent vizyonu oluşturmak,
- Çevresel yaşam kalitesini iyileştirmek,
- Kamusal mekanı bütünsel ve kentsel tasarım boyutunda ele almak,
- Kimlikli bir kent yaratmak,
- Kenti ve kamusal mekanları canlandıracak yenilikçi strateji ve uygulamaları ortaya koymak,
- Tasarım kalitesi yüksek ve bütünsel gelişme anlayışı ile yarışan bir kenti kentsel tasarım projeleri ile oluşturmak,
- Kentli ile kıyı olgusunu, deniz, su, enerji, yeşili yeniden buluşturmak gerekli yeni teknolojileri kullanmak ve ekolojik restorasyonu sağlamak,
- Kentsel sosyo - kültürel yaşamı mahalle kültürü ile yeniden geliştirmek ve bu kapsamda mahalle kentsel tasarım rehberini sunmak,
- Sürdürülebilir bir kentsel ortam ve yenileşme adına kentsel tasarımı, kentsel tasarım projelerini bir yenilikçi araç olarak kullanmak.

REFERANSLAR.

Downtown Seattle, Public spaces & public life. (2009). GEHL Architects.

Düzenleme Alanı 1. Etap 1/1000 Ölçekli İlave + Revizyon Uygulama İmar Planı Değişikliği Açıklama Raporu.

Güneş-Kent Mimarlık Mühendislik Şehircilik İnşaat Gıda Tar. ve Hay. Turz. Antika İth. İhr. Tic. Ltd. Şti. (2016). Rize İli, Merkez İlçesi, Kıyı Ve Dolgu

İstanbul Büyükşehir Belediyesi; BİMTAŞ; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. (2014). Galata Bölgesi Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması, Çatı ve Sokak Arayüzleri Sağlıklaştırma Kentsel Tasarım Projeleri, İstanbul.

Kar, F. S. (2006). Evvel Zaman İçinde Rize. (M. Karaali, Dü.) Rize Vitrini Ajans.

Korgavuş, B. (2012). Sosyo-Ekonomik ve Doğaş Çevre Faktörlerinin Kültürel Peyzaja Etkileri: Rize Merkez İlçesi Örneği. İstanbul: İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kural, M. (2007). Mikroiklim Oluşumunda Rüzgar ve Sıcaklık Açısından Yüksek/Yoğun Yapılaşmanın Etkisi: Rize Örneği. Trabzon: KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Rize Yatırım Destek Ofisi. (2017). Yatırım Destek & Tanıtım Stratejisi Rize.

Seattle Design Guidelines. (2013). Seattle: Department of Planning and Development.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2016). Kentsel Tasarım Rehberleri, Cilt II: İçerik, ISBN: 978-605-5294-56-4. İncekara Matbaacılık: İstanbul.

Turna, Ö. (2012). Küresel Yeniden Yapılanma Sürecinde Kentsel Müdahaleler ve Kentsel Kimlik Etkileşimi: Rize Kenti Örneği. İstanbul: İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Üstoğlu, D. (2012). Agricultural Urban Areas as a Socio-Economic and Townscape Value: The Case of Rize. Ankara: ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.